

et gloria in secula seculorum. Amē.

Psalmus. xli.

Quemadmo

Titulus huius psalmi talis est. In finem intellectus filijs chore

Hic titulus in precedenti psalmo est expositus sicut ibi dictum est.

Cassiodorus Chōē hebraice dicitur cal

uarie latine Quapropter filij chore merito dicuntur qui tanquam gloriosissimum tropicum celestis regis et signaculi crucis suscipere meruerunt. Et ideo psalmus hic omni conuenit christiano qui amore domini flamma dominice dilectionis accenditur sine qua totum abieciū est quicquid in humanis putatur optimum. sed in illis nominibus scilicet chore illud meminisse debemus quod **Jeronimus** ait Omne psalterium sagaci mente perstrans nusquam inuenio quod filij chore aliquid triste cantauerint Semper enim in psalmis eorum leta sunt et iocunda. secularibusque contemptis celestia et eterna desiderant congruentes interpretationi nominis sui filius ergo chore id est quilibet christianus fidelis prima confessione psalmi huius omne desiderium mentis sue ad dominum asseruit esse translatus. d. admodum. Translatio rationa habet. Sic ceruus desiderat ad fontes aquarum ita desiderat anima

mea ad te **Hugo** Notandum dicitur quod ceruus semper grauatius extrahit naribus vel flatu suo seipsum a caueris. **Cassiodorus** quem cum vorauerit veneno estu ante per motus ad fontes aquarum quanta potest velocitate festinat. Amat enim aqua dulci plurimamque faciarum diuis de cora comparationem nostrum desiderium ardentem instigat ut quando venena aequi serpentis haurimus. ac ceno fornicationis aliorumque viciozum estuamur. ad fontem diuine misericordie ilico festinemus quatinus quod peccati aduersitate contrahitur. dulcissimi haustus puritate viuatur. Ne vacet quod ad fontes aquarum dixit et non ad aquas. Fons enim aquarum christus dominus est unde omnia fluunt quecumque reficiunt. Flueta enim plerumque sicca ri possunt. fons autem aquarum semper irriguus est. Unde merito dictum est ad liquorem sacre originis festinandum ubi desiderium nostrum nunquam possit habere ieiunium.

Hugo Situit anima mea id est summe desiderauit ad videndum deum fontem vinum. a quo omnia bona fluunt.

Jeronimus quando resolu quando erit illud tempus resolutionis corporis mei quoniam cum pondere pronunciandu est et ut videatur gūis esse dilacio. et apparebo ante faciem domini. id est ante conspectum

diuinitatis eius et tunc videbim⁹
eum sicut **Cassio** his igitur
est.

rebus edo
ai aduertimus animam habere si
tim suam cum desiderio celesti. Ne e
sitis in hoc seculo beatis pectorib⁹
semp exestuat nec aliquo sine co
tenta requiescat qa ei in futura be
a titudie datur inuenire quod ap
petit sicut dominus in euangelio
dicit **Beati** qui esuriunt et sitiunt
iusticia quonia ipsi saturabunt.

Augusti Interim dum me
dum in via sum ante q⁹ veniaz an
te q⁹ appaream **Verunt michi**
lacrimae mee panes die ac nocte.
Diem intelligite pro huius seculi
prosperitate. nocte vero pro huius
seculi aduersitate. Siue inquit in
prosperis rebus siue in aduersis
huius seculi ego lacrimas fundo
ob desiderium **Jeronim⁹**.

Sed quomodo potest de lacrimis
panis fieri. Potest enim: quia si
cut corp⁹ faciat de pane ita ani
ma de lacrimis. quia exinde sperat
remissionem peccatorum suorum habere
Fletus enim ille animarum. est cor
roboratione sensuum. absolutio pec
catorum. esse ad mentium. a laua
chrum aut **Gregorius**

Quinto moralium **Ludu** siquidem
suo anima pascitur cum ad super
na gaudia flendo subleuatur a in
tus siquidem doloris sui gemitum
tolerat sed eo refectiois pabulum
capit quo vis amoris p lacrimas

ema **Hugo** Et quia has la
nat. **Hugo** crimas malorum
o pbra frequenter excitat **Jo** s⁹ dicit
Idum dicitur michi quod die ubi est
deus tu **Cassiod** Hoc enim

us. **Cassiod** dicebatur
assidue christianis tempore perse
cutionis martium. Non est q nos
vinez sustinere que volum⁹ que in
temus. Quis in ista afflictione n
fletet se habere conscientiam et p
uocam subiicere conuictis quado
ultra omnes dolores est illum in
sultantem tenere que cognoscat
conscience prauitate sortere. **Jo**
Jeronimus et augustinus.

Hugo **Ve** dum dicitur mi
chi a reprobis ubi e
deus tuus quasi dicant quaz mer
cedem expectas. **Ex**cauit enim il
los malicia eorum a sacramenta
dei non cognouerunt sicut dicitur
sapien. ii. Postea probat q ista
opprobria excitauerunt in eo laci
mas et deuotionem dicens **Re**
opprobria **re cordatus sum a est u**
di in me animam meam. quia ex
tra me non inueni nisi asperitate
et punctiones exprobrantium.

Cassiodo Anima vero in
tens in stingu compunctionis in
semetipsam reuertitur. animaz ve
ro suam in se quodammodo fundit
qui pleno desiderio concitatus deo
se sincera supplicatione ptrahe

Nicolaus hoc modo di
cebat anna.
primo egum a que flendo orabat
dicens **V**num a omne quod me

brari potest non bibi sed effudi
animam meam in conspectu tuo domine.

Cassiodorus. Et cur
effuderit animam suam; subiungit
dicens Quomam transibo

Hugo Quasi dicat illi pro
probraria sua me im
pellabant sed gustatio celestis
dulcedis me attraheret ad effun
dendas lacrimas quomam tran
sibo de periculis mundi. In locum
tabernaculi hoc est in ecclesiam pre
sentem que est locus in quo chris
tus cum fidelibus suis habitat.
Et addit ammirabilis quia tab
ernaculum hoc in quo christo mili
tamus a seruiamus dicitur ammi
rabile. Tum propter sacramento
rum efficaciam. tum propter mir
abilem ordinem eorum que sunt
in ecclesia. Nec ibi subsistam absq[ue]
gemitu et fletu sed transibo usq[ue]
ad domum dei de qua dominus di
cit Jo. xiiij. In domo patris mei
mansiones multe sunt. Ad hanc
domum transit in presenti vir tu
sus in spe et in futuro in re. Et quo
modo ad hanc eternam beatitudinis
domum transit sequenter osten
dit dicens. In voce exultationis i
videlicet diuine laudis de dei bene
ficiis. Et confessionis de propriis
peccatis. In quibus duobus con
sistit sonus epulantis. I quia in
presenti epulatur anima cum dei
beneficiis reficitur. a de peccatis co
tristis homo conficitur.

Cassiodorus. Exulta
tio ad

psalmodiam respicit. confititio ad
peccata deploranda. Quid enim
dulcius quidve salubrius quam deum
laudare et se semper arguere.

Hugo Et quia postrepit mun
dus. ratio increpat
confortat turbatam animam sen
sualem que de presentibus malis
tristatur dicens. Quare tristis es
anima mea que tot bona per to
leranciam presentium molestiam
habebis. Quare conturbas me
afflictione tua. Sequitur aduersu
hoc remedium. Spera in deo sicut
me ab eo expectando libera coram

Cassiodorus. quia spes eius
omnia commu
tat in melius et ad eternum gau
dium perducit quos huius seculi
tristitia inflata occluserit sicut scri
ptum est. Beati qui lugent quoni
am ipsi consolabuntur. Sequitur
causa quare in domino sperare debeat
cum subditur. Quomam adhuc
id est in presenti. Confitebor illi id
est de peccatis meis penitentiam agam
ut deuotionis tue impedimentum
non faciam. Cui autem confitebor
subiungit illi videlicet qui est. La
lutare vultus mei a quo scilicet est
salus mea. Et qui est deus meus
qui me redemit. Salus enim vultus
nostri dominus est qui in forma
serui qua sumus absque peccato ve
nire dignatus est sicut Jeremias
propheta dicit. Spiritus vultus
nostri christus dominus. compre
hensus est. sub cuius reclamatione vi
uimus in **Nicola.** Postea
ter geres **Nicola.** stedit

vñ anima hanc tristitiaꝝ habeat
vnde addit. **Ad** meipsum anima
supple conuersa. **Trallacio** roma
na habet. **La** meipso anima turba
ta est. **Id** est a seipso habet cõtur
bationem ob recordationem pec
catorum priorum. **Vnde** gregori
us **Iustum** est vt in se semper do
lores inueniat qui elicto vero gau
dio in sevana gaudia querebat.

Cass Reuerã quia nisi hoc car
nis vicia facerent in trã
quillitate sua mentis puritas per
manet. **Sed** filius iste crucis quẽ
prefatus est titulus: ostendit eme
dium quo possit vnusquisq; ani
me sue cõturbaciones euadere di
cens. **propterea** **Id** est propter
conturbaciones istas quibus ani
ma mea vehementer affligitur. **me**
mor ero tui domine. **quasi** diceret
Ad te summa felicitate festino vbi
peruenisse remedium est et carna
lium malorum competens proba
tur exduſio. **Dicit** etiã vnde memor
erit scilicet. **De** terra iordanis a her
monim a monte modico. **Jorda**
nis pro baptismo accipit. **hermo**
nim paruus mōs iuxta iordanẽ
ẽ positus a interpretat anathema.

Augustin In baptismo
fit remissio pec
catorum et nemo currit ad remis
sionem peccatorum nisi qui displi
cet sibi confitendo se peccatorem.
Nemo confitetur se peccatorem ni
si humiliando seipsum deo. **Si** in
pretationem nominum queras.
Jordanis est de seſio eorum. **de se**
de ergo vt leuens a noli extollit

non illi **Calliodo** **Quoni**
datis. **Calliodo** .aꝝ non
in altitudine superbie deſquerit.
sed memoria eius in humilitatibꝝ
et modicis **Jeronimus**
inuenitur.

Igitur iste qui erat peccator qui si
cut ceru? desiderabat fontes aqua
rum. memor fuit dei in humilitate
penitencie: a baptisni absolutione.
Abluit enim vetera delicta. ana
thematizauit peccata sua et nõ se
extollit magnum sed efficit pu
lum penitendo. **Augustinus**

Anathematiza ergo tripſi. displi
cendo tibi. **Displicebis** enim deo si
placueris tibi. quia non in se exal
tatur qui in domino gloriatur. **Se**
quitur **Abyssus** abyssus iuocat
in voce catharactarum tuarum.

Jeronim **Abyssus** abſ
sum iuocat cũ
vel vetus testamentum nouũ an
nunciat vel nouum vetus in testi
monium vocat quia se vtraq; mu
tua attestacione confirmant. **Nã**
vetus nouum annunciat cum mo
yses dicit **Prophetam** vobis susci
tabit deus a fratribus vestris. Et
nouum vetus in testimonium vo
cat cũ dicit paulus. **Bilebant** de
sequenti eos petra. petra autẽ eãt
christus. propter profunditate;
em̄ intelligencie dicitur abyssus.

Calliodo Profunda sũt
ta domini q; in sinu sapieencie ipſi?
alta veritate cõsistũt. **Li** voce catha
ractarum tuarum. **signe** in voce pphaz et

apostolorum qui aduentum domini
annunciant. quoniam sicut aqua
rum multitudo per catharactas id
est aqueductus euomitur. Ita de
ore ipsorum domini flueta manauerunt.

Hugo Vel abyssus abys-
sum inuocat id est
vnum peccatum trahit ad se ali-
ud peccatum sicut superbia auari-
ciam. gula luxuriam. ira homi-
cidium. et hoc in voce hoc est in te-
limonio catharactarum tua. ut
id est predicatorum tuorum vnde.

Gregorius ait super eze-
chiel. iij.

Peccatum quod non deletur per pe-
nitentiam. mox suo pondere trahit
ad aliud. **Augusti** alium intel-
ud.

Abysus dicitur iudicium. Vn-
de in alio psalmo dicitur. Iudicia
tua abysus multa. **Abysus** abys-
sum inuocat. Nam sub hac carne
mortali laboriosa peccatrice. mole-
stis et scandalis plena. occupat
eius obnoxia damnatio. quedam
est de iudicio tuo. quia tu dixisti pec-
catori. morte morieris. et in sudore
vultus tui veseris pane tuo. **Abys-
sus** hec prima iudicij tui. **S**i ma-
leuerint homines abysus abys-
sum inuocat quia de pena in pena
transiit de tenebris ad tenebras
de ardore cupiditatis ad flammam
gehennarum. et hoc in voce catha-
ractarum tua est. quia tu minaris
et dicis post istos labores resta est
altera damnationem. Ergo qui
contemisco cum ad me per turba-
ta est anima mea. a iudicij tuis ti-

miu uelenter. **Gl** **O**ia exalta-
tua. et futura mala que minaris. **Et**
fluctus tui. scilicet dolores quos iam se-
cio in te. super me transferunt. **lib**
est me modo. **Augustin**

Sed quo crebriora sunt mala. eo
dulcior erit misericordia que. **In**
die mandauit dominus misericor-
diam suam et nocte canticum eius.
Per diem signatur prosperitas seculi.
per noctem vero eius abusus.

Nicola Est ergo sensus que
sicut deus in tempo-
re prosperitatis in quo ostendit mi-
sericordiam suam. ita in tempore
aduersitatis in quo ostendit iusti-
ciam suam. debet laudari. id est can-
ticum laudis eius non debet dimitti
si sedm que dicitur est supra psalmo
xxiiij. Benedicam dominum in om-
ni tempore tam prosperitatis quam
aduersitatis. **Id** subdit. **Apud**
me oratio. Quia non extra me et hec
directa est. **De** vite mee. **lib** est qui
est conseruato. vite mee.

Cassiodor Ac si diceret
Intra me est
sacrificium quod offeram deo meo
vique oratio pure mentis

Jeronimus ut ei merear
liber ab hoc
seculo quando que coniungit vnde sub-
dit. **D**icam deo meo susceptor me-
us. Quia licet in tribulationibus
exercear semper tam en peto a te
protegi ac defendi. **Quare** oblitus
es mei. **I**ur tam diu differens ut me
non inducas in illam supermi ta-
bernaculi tui locum.

Caf. Senserat enim vit sanctis
sim⁹ quata illi⁹ qetis dul
cedo futura sita mudi isti⁹ itnera
confragosa vehementer horrebat
Quare contristatus incedo per
via; huius vite Idu affligit me in
micus . Utique contristamur quia fla
gella in hoc mundo suscipim⁹ qua
do inimici fraudulentis scilicet dy
aboli in hids temptamur . quando
carnis vicia inuito ac repugnan
te animo sustinemus .

Glo. Dum cōfringuntur]
Quasi diceret Ita affli
git inimicus . dum pro quia con
fringuntur Ossa mea exprobraue
rūt in q̄ tribulat me inimici mei]

Jeronimus. Vox est ec
clesie dicentis . Exprobrauerunt mihi inimici
mei qui tribulant me . quia ofan
guntur ossa id est virtutes mee p
illas tribulaciones quas sustinet
sancti . Quia etiam dicitur mihi
per singulos dies ubi est deus tu
us] Cum ego tibi per penitentia;
et afflictionem corporis animeq;
desiderare placere . inimici mei q̄
si in casum hoc facere me dicebāt
Ubi est deus tuus] nescientes il
la occulta que preparauit deus di
ligentibus se . Postis causis tristi
cie iterum consolatur animam suā
sicut prius Quare tristis es anima
mea et quare conturbas me .] Re
spondit quia insidiator meus ad
huc contra me vigilat adhuc mi
chi laqueos tendit dum desideriu
meū prolongatur Spera in deo
quoniam adhuc confitebor illi sa

lutare vultus mei et deus meus]
In ipso sit spes nostra semp atri
ta Ipse omnes fluctus mitiget . ip
se nos in temptacionibus conser
uet Ipse sitim nostram sua cōtem
placōne faciet . nos vultu sui salu
tatis viuificet .

Cassiodoro. Filius iste eru
cis i principio
psalmi insigne volens ostendere
desiderium suum exquisito se com
parauit exemplo vt singulariter
crederetur qui cognoscebatur tam
ingentivoto dominum concupisce
re . Sed quoniam humano vultu
no proposito malis semp morib⁹
obuiatur dum mens iniqua que
per blandimenta decipere non po
test . subdolis icrepacionibus mo
stetur euertere crebris insultationi
bus commotum se ab continuas
lacrimas ducit Et ne tristitia secu
ti eius animos occuparet aut in
despacōnis discrimina perueniret
ad animam suam consolatoria
ha facit vt per conturbationem
huius seculi fidelibus inimicam
a se depelleret ne eam desperacōis
tebia possiderent . Scriptur est q̄p
pe Tristitia enim que scdm deum
est penitentiam in salutem stabi
lem operatur ; seculi autem tristi
cia mortem operatur . Qua prope
merito a se illd conatus est expel
lere vnde sibi perpetuum exicium
id est mortem nouerat imminere
Et ideo hodie huic psalmum toni
desiderij suasore; atq; institutore
baptizandis ogruēter cātat eccā
quatin⁹ a tristitia hui⁹ mudi alie

nati ad dominum tota cordis pu-
ritate festinent. **P**resta bone rex ut
quoniam non est vnus modus mi-
sericordie tue a peccatorum fece pu-
rifices. qui cum patre et spiritu sa-
cto in trinitate perfecta vniuersa reg-
nas. Per oia secula seculorum. **Ame**

Psalmus xlvj.

Iudica me de-
us a diis. Titulus huius
psalmi talis est. **Psal.**

da **Castio**. Quamuis alij tituli
uis multa: alij pau-
ciora contineant omnis tamen ad supne
dehinc acois muneam pducant ut ipsa
varietas nec fastidium faciat nec quod
fuit necessaria comonere desistat.
Psalmus ergo sicut sepe videtur e-
significat melos id est dulces mo-
dulacionem celestium verborum
quod deorsum nobis resonare se-
ntur. **David** autem fortissimum ac
desiderabilem indicat nobis christum
ad quem ex persona fidelissimum cri-
stiani psalmus iste dirigitur. **duz**
mens et intentio eius ad ipsius de-
sideranter ap-
Jeronim?

Pam licet hic psalmus in aliquibus
versiculis dominicam passionem si-
gnet. tamen vocem habet anime fi-
delis lucez huius mundi id est cri-
stum de hinc **Augustinu.**

Fidelis igitur christianus gemens
inter homines malos. dolosos et
seductores ira turbulentos in sibi

is venenatos circumspicens se cum
illis esse in hoc mundo. pariter et
hic conuersari a dona dei cuius mal-
habere communia a non causam
commu-
Castiodorus.

Deprecatur dominum in capite hu-
ius psalmi ut in aduentu nouissimo
quo iudicaturus est mundum ab
infidelium consortio sequestretur
quando agnos ponet ad dextram
eos vero constituet ad sinistram
vnde subito erumpit in hanc vocem
dicens

Iudica me deus. Non enim
petit peccata sua discuti

Glosa quod periculosum
est quia astra non
sunt munda in conspectu eius et
in angelis reperit prauitatem si
causam sue retribuciois postulat
ab impijs separari. vnde subditur
a discerne causam meam.]

Castiodorus id est di-
uide me
ab impijs a in populi tui electioe
me constitue. **Abdidit** de gente
sancta. hoc est segrega me de per-
uersis et maleuolentibus. **Ab ho-**
mine iniquo qui aperte ledit. **a do-**
lolo qui occulte ledit. **eripe me**
bonum quidem desiderium. sed ad
huc non habet tempus. **Hoc** enim
quod modo a sancto isto queritur
in futuro iudicio a fidelibus inue-
nitur. sed talia hic desiderant que pa-
cifici esse noscuntur ut videlicet ab
impietatis cupiant moribus diui-
di ne possint aliqua communiore
viciari. **Consequenter** causam sue

petitionis subdit dicens **L. Via tu es deus fortitudo mea.]**

Jeronim.

Scio me infirmum a fragilem nec scio me habere aliquam fortitudinem in qua eruar nisi tu sabua ueris **L. quare Jergo L. me repulisti** Jexponendo me tantis mundi tribulationibus **L. a quare tristis incedo dum affligit me inimicus.]**

Augustinus Tristis ambulo inimicus dyabolus affligit me quod diaboliis temptationibus immittens uel quod male amemus uel quod male timeamus.

Cassiodorus Sciebat enim uir sanctissimus ueterius se contritari non posse si ad eternam futuram seculi requiem perueniret. Mos enim desiderantium est ab illa re se putare depulso ad quam uenire uelociter non sinuntur. Nam cum ille dies iudicacionis aduenit talia minime sustinebunt quamiam inimicus cum suis sequacibus damnabitur. Quapropter uir sanctus expectabat desideranter illa tempora in quibus sibi beatitudinem nouerat conferendam quod sibi contingere poterat per aduentum eius ad iudicium quia uides eius misericordiam non timet iudicium si non itres in iudicium districte cum suo tuo. Consequenter reddidit eam tristitie submouende ut pater mittat filium ad iudicandum qui est lux et ueritas unde dicit **L. Mitte lucem tuam ueritatem tuam.]** uide licet

ad iudicandum. **Christus** de se dicit. Ego sum lux mundi. Et alibi. ego sum uia ueritas a uita. Dic ei cum uenerit uide licet christus dominus a sanctis eius omnis meret confusionis abscebit quando eterne beatitudinis gloria cose quunt.

Jeronimus. **L. Ipsa.]** lux me abduxerunt ab errore peccati **L. a abduxerunt in monte sanctum tuum.]** hoc est in ecclesiam tuam **L. a in tabernacula tua.]** id est in ista celestem iherusalem de qua alius psalmus dicit **Quod dilecta tabernacula tua domine uirtutum.]**

L. Introito ad altare dei.] ubi de monte sancto eius id est de ecclesia non iam uirtulos a arietibus si me ipsum exhibeam hostiam uiuentem a placentem **L. ad dum quod letificat iuuentutem meam.]** cum expurgato fermento ueteris nouum hominem tanquam iuuenilem me consolatur.

Augustinus

Et enim quoddam altare sublimem inuisibile quo non accedit inuisus ad illud altare accedit solus qui ad istud uisibile seorsus accedit. Illic inueniet uitam suam qui in isto discernit causam suam.

Glosa Notandum quod ab altare missam celebraturus sacerdos ascendens ait **Introito ad altare dei.** a reliqua. Desiderio enim et amore superioris a inuisibilis altaris hoc uisibile adie cum modestia detet eterna non caduca petiturus ut christi consuetudine;

humilis sequatur. Quid sit istud altare exponit dicens Ad deum. scilicet introito qui letificat iuuentutem meam. Incedo enim modo in ueritate tunc astabo gaudens in ueritate. Et iterum. Confitebor tibi in cithara deus deus meus.

Aug⁹ Cithara ab inferiori red dit sonum. Cum enim aliquid patimur tribulationum temptatum vel scandalorum in hac terra et hoc ab inferiori quia mortales sumus: confitemur deo in cythara id est laudamus deum in penitentia.

Hugo Et sicut cythara extēdit cordas sic penitētia debet extendere omnia membra hōis gute maculo p̄ceptorum dei.

Iero Sed quia sensualitas hominis de penitentia contristat ideo confortat eam dicens Quare tristis est anima mea quare conturbas me.

Ieron quia desidero videre in quo spem meam posui.

Collect. Hoc et quod sequitur est in precedenti psalmo bis.

Castio Castissime reuerentissime nos persuades tristitiam seculi fugiendam quoniam bonis rebus semper aduersa est. et tristitiam qua ad penitentiam contristamur appetendam quia sicut illa mittit ad mortem sic ista dirigit ad sospitatem.

Aug⁹ Spera ergo in domino quoniam adhuc confitebor tibi illi quod confiteberis. scilicet tu es salutare uultus mei Ita sanabit me.

Iero qui es aspectus anime mee Quare deus meus quod nos lau

danter exposcimus ut mereamur eius luce illuminari. uia dirigi. ueritate corrigi. uita locupletari quoniam ipse est uita salus nostra. Iesus christus dominus noster qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Psalm⁹ xliij.

Deus auribus nostris Titulus huius Psalmi talis est. In finem filijs chore ad intellectum.

In duobus prius precedentibus psalmis quid significant filij chore sufficienter edidit est.

Cab Sicut autem ad intellectum nouo quidem ordine sed non otiose uideat adiectum.

Glosa Unde sciendum est quod in testamento ueteri

deus contulit abundantem antiquis patribus bona temporalia tanquam tubibus ad seruendum allicientibus et paucos ex eis affligi permisit. In nouo autem testamento contra paucos fideles florem mundi alium rerum apponit et multis subtrahit. quos etiam affligi permittit. castigans eos tanquam filios ut sint filij chore id est passionis et discant alia bona esse querenda quam sunt communia malis id est spiritualia et eterna que figurantur per illa temporalia que populo antiquo rudi sunt collata. Inde est quod prophete de ueteri testamento que leguntur in ecclesia summissa uoce terminantur. Et epistole de nouo testamento uoce eleuata. **Iero** Vel ta finiuntur.

aus est vt intelligamus de prosperitate presenti peccatorum a de tribulatione presenti sanctorum

Glosa Intentio enim est horari ab contemptum terrenorum et ad desiderium supernorum
Propheta ergo in persona martirum recollit bona que deus antiquis patribus fecit dicens

Deus auribus nostris audiuit
Jeromus id est per spirituale sensum cognouimus. Juxta illud dominum qui habet aures audiendi audiat patres nostri apostoli et prophete quorum predicatione renati sumus ad vitam. **annunciauerunt nobis** per scripta eorum id quod subditur. videlicet. **Opus** quod operatus es in diebus eorum videlicet moysi et ioseph et in diebus anti
Cassi quando israelicum populum illesum per maris rubri fluentia traduxit. et hostium suorum sine labore proprio fecit esse victores. **Manus tua** id est potestas tua diuina. **gētes dispōdit** que habitabant in terra repromissionis. **et plantasti eos** videlicet filios israel in terra eorum quia exim tibus amorreis vel etheis de propriis terris hebrei in eorum sedibus leguntur esse
Nicola affligisti populos quia aliqui eorum fuerunt in preliis trucidati ut pote canani et iebuzei. **et expulisti eos** quia aliqui eorum recesserunt pre timore ante ingressum filiorum is

rael. **Sed** quia victoria iste fuit facte virtute diuina magis quam humana ioseph subdit. **Et enim in gladio suo possederunt terram** repromissionis. **et brachium eorum** id est fortitudo ipsorum non saluauit eos. **ne ab inimicis superarent.**

Hugo **Sed** dextera tua prosperitas quare eis dedisti quia succedebat eis bene. **et brachium tuum** id est fortitudo et potestas. **Cass** **et** illuminatio tua. **vultus tui** id est consilium sapiens de tua voluntate procedens quod dominus preliantibus confert quando victoria dare digna. **Hugo** **Et** hoc notatur

feisti suis meritis sed ex tua benignitate.

Deo subditur. **quia** complacuit in eis. **Cass** id est placuit tibi

deus vt hec illis faceres. **Translatio romana** habet complacuit tibi **Cassio** quando in illis mundo sola gens electa est de qua saluator dominus adueniret

Augustin Sic egisti cum eis vt alij placere in illis vt qui eos attendere diceret. **vere deus cum eis est.**

Hugo **Cum** ergo placuit tibi domine tot beneficia prestare populo tuo antiquo. **Cur** nunc populum tuum christianorum sic permittis affligi. **Responsum** qui hec fecisti illis. **Ipsa** que tunc a nunc item es immutabilis manens hinc tempora sunt. **Jeromus** **qui** in me

regnas a non peccatum. et deus
meus.] o chris te a quo sum acq̄si
tus. qui mandas salutes.] videli
cet tres: Interiores que est anime
et exterior em que est corporis. et
eternam que habetur fidelibus in
anima a corpore has salutes.] mā
das. lib est prestas.] iacob lib est
pplo christiano qui similis fuit
Jacob videlicet qui fugerit deli ci
as carnis sicut iacob fugit fratre
suum carnalem. qui etiā supplan
tat vicia sicut iacob inuauit ad ā
geluz. Consequenter ostendit q̄
sicut dominus prestat antiqs pa
tribus victoriam de gentibus ita
ipse dabit suis fidelibus palmam
de dyabolo suis q̄ ministris in iu
dicio extremo. Vnde vox fidelium
dic. In te inimicos nostros veni
labimus cornu.] In te o chris te q̄
es cornu nostrum id est fortitudo
nostra ventilabimus id est iudica
bimus inimicos nostros. videlicet
dyabolū suos q̄ ministros sepan
do eos a tuis q̄ si areā suā venilabro
disceptacōnis id est iudi
Cas . cōmōnis saluatore noster
excitans. paleas se questrat a
a feugibus.] a in nomine tuo sper
nemus insurgentes in nos.] vide
licet. spiritus malignos a reprobos
quos iusti in iudicio futuro spnē
dos esse iudicabunt. Bene dico in
tel. Non enim in arcu meo speāto
a gladius meus non saluabit
me.] hie a humilitate consueta di
cit multitudo sanctoruz in armis
terrenis se non speraturam eē q̄ ni
am attribuit deo saluacionem su

am dicens. Saluaasti em; nos de
affligentibus nos a odientibus nos
confuisti. **Aug** Omnia ista tāq̄
dixisti. Aug preterita dicunt
cum futura sint. Aug a futura tā
certa sunt. tanq̄ preterita sint.

Castio Liberandos ergo se
dicunt fideles in secu
do aduentu domini. a persecutiōe
spirituum pessimorum qui eos h
multiplicibus insidijs affligere n̄
desistunt. Confunduntur etiā q̄
beatos oderunt quando illi eterna
damnatione damnātur. Iusti au
tem celorum regna recipiunt.

In deo laudabimur tota die.] In
futuro se profiteatur esse predican
dos sed sine arrogancia designant
gloriam suam qui se in deo testan
tur esse laudandos. Tota die: ppe
tuum tempus ostendit quod non
habet noctem quod in illa eterni
tate proueniet ubi iuge precomiuz
cognoscatur esse beatorum. Sed
ne crederes otiosos futuros qui se
in deo dixerant esse laudandos p
fidentur se quoq̄ precomia iugil
psonare cum.

Hugo La i no
subditur. La i no
] id est ad honorem nominis tui
] cōfitebitur tibi.] cōfessione lau
dis pro tuis beneficijs.] in seculuz
] sempiternū sicut in alio psalmo
scriptum est Beati qui habitant
in domo tua domine in secula secu
lorum lauda bunt te.

Casti. enim bea
tudo iustorum dominum laudat
perpetue. facietas q̄ nunq̄ vult
habere fastidiuz. fames que de ab

stinentia matre non nascitur. au-
ditas que de ieiunio non creatur
Post illam futuri seculi inenarra-
bile retributionem enumerat ma-
la que hic sustinent sancti dicens
Nunc autem repulisti nos. In
hoc seculo nobis sub tribula-
one gemetibus. distulisti a nobis
requiem celestis patrie quam sanctis
prouenire non dubium est quia non
hic sed in futuro illis perfecta tra-
ditio promittitur.

Aug⁹ La confu-
titur.

Ino in conscientia nostra sed in sa-
cie hominum. **Cass** Nam dicit glo-
num.

rosam confusio-
nem quam martires subeunt cum in-
iuriis affliguntur. fustibus verberantur.
a velut criminibus obno-
xii mortem traduntur.

Augustin⁹
Vbi est ergo ille deus noster rex
noster qui mandas salutem iacob
nunquam mutatus est sed hoc ad in-
tellectum filiiis chore sunt. aliquid
enim intelligere debemus quare nos
omnia ista in medio tempore pa-
tiuit que omnia nunc repulisti
a confudisti nos. La non egredieris
deus in virtutibus nostris.

Cassio Egredieris in vir-
tutibus hebreorum
quando sine labore prostrati sunt
qui se contra electum populum eri-
gere temptauerunt.

Augustin⁹
Nos procedimus ad inimicos no-
stros a tu nobiscum non precibus.
prevalent illi a nos iuvalidi sumus
unde subditur.

Profrus post inimicos nostros ut
quasi illi sint ante. a nos retro. il-
livictores nos videri deputemur.
et qui oderunt nos diripiebant si-
bi. Diripiebant nos sibi in preda
alios trahentes in carcerem alios
occidentes unde subditur. **Debidisti**
nos tanquam oves escarum.

Cassiodorus Cu dicitur
debidisti. si-
gnificant omnia diuina potestate
distribui. Ita ouium ponitur pro
simplicitate martium qui a perse-
cutoribus suis occidi sine concertari
omnibus acquiescunt. Sequitur. **La**
in gentibus dispersisti nos. In quom-
am tyrannis traditi libertate no-
stram cum patrimoniis perdidit
aut quod variis temporibus propter
Christianis diuina dispensatione per-
fectum est ut per temporalia mala.
eternam beatitudinis gloriam con-
sequantur. **Uerbidisti** populum
tuum sine precio. Hoc non debemus
accipere sub increpatione dictum.
sed mysticavit solet allusione id est
concordantia prolatum. Tunc au-
tem sine precio quasi vendidit de-
us quando alienigenis affligendus
tradidit populum christianum.
Et quasi nullus ex tyrannis sang-
uinem sanctorum fundentibus con-
uertebatur ad salutem. a non fu-
it multitudo in commutationibus
eorum. homines qui commutat
tradite rei paria consequuntur.
hic autem de nulla multitudo pre-
cij in tante rei compensatione pro-
uenit. quia pauci persecutores con-
uersi sunt ad fidem. pro qua mul-

ti sancti sunt occisi. Quomodo enim
deo poterant esse grati prophais
superstitionibus inuoluti. **P**o-
fui isti nos opprobriū vicinis nostris.]
Enumerat quanta fuerant affli-
ctione percussi vt inter erumnas
multiplices deuotionis qualitas
augeretur. Grauis enim est affli-
ctio qm patimur a vicinis quia n̄
transitorie dicitur quod circumstā-
tibus iugiter im

Hugo Op-
putatur
brium aut diuidit in duo scilicet i
subsannatione et derisu; vñ seq̄t
[subsannatione] que fit cu; na-
so contracto et indignatione. et

Castiodorus Vox
deri-
sus est confusa v; leticie. in sul-
tationem suam immoderata hila-
ritate denunciāns qm martires do-
mini diuersis passionibus tradi-
ti sustine

Jeronimus
Quoniam sepe persecutores dice-
bant irridendo veniat dominus ve-
ster et eruat vos de manibus no-
stris. Hoc perfidi persecutores
dicebant [his qui in circuitu no-
stro

Castiodorus id est
sūt] qui se
qua qua versum semper ambulāt
nec nobiscum recto dogmate gra-
diuntur. **P**ofuisti nos in simili-
tudinem gen-
tibus.]

Jeronim
In tuam vtiq; similitudinem vt si-
cut te mundus odio habuit pri-
us ita a nos vinctus odiret. vel in
similitudine gentib; **Aug**

Vt gentes de nobis sumant for-
mam maledicendi quonia; male-
dicentes homines similitudinem
dant de eo quem detestantur dice-
tes Sic moriaris. sic puniaris a ceti-
cigaris que admodum ille. a po-
fui isti etiam nos in commotionem
capitis in po-
pulis.]

Castiodorus
Commotio capitis in populis in
imicorum et martiribus contingit
que facta est in passione domini
saluatoris sicut legitur locuti sunt
labijs a mouerant caput.

Jeronimus Sed et si q̄s
nunc in te o-
chruste voluerit pie viuere. proxi-
mus iniqui blasphemant cum ie-
risione vel capitis commotione

Hugo Postq̄ dixit illa q̄
martires passi sunt
ab extra consequenter ostendit
que patiuntur ab intra dicens

**Nota die verecundia mea contu-
me est.]**

Castiodorus
Solet verecundia ad momentum
venire a breui tempore sedata dis-
cedere. Ita vero grauissima fuit.
tota die iugiter permanebat. quā
verecundiam describit cum sub-
iungit [et confusio faciei mee co-
peruit me.] Per hoc enim non so-
lum permutationem vultus sed
etiam totius corporis indicauit
horrorem. Erat enim ante oculos
populi sancti vehementer confusus
quando illis iugiter sibi insultare
cernebat quos impios esse cognu-
erat. Consequenter ostendit vt
p liij

Psalmus

de uultu ille rubor sanguineus qui
nudam faciem coloris sui tegmi
ne restrebat dicens [**V**oce ex
probrantis] id est manifeste blas
phemantis a concinnantis [a ob
loquentis] id est occulte vel in ab
sentia detrahentis [a facie inimici
] dum illum uideo qui me capitali
ter odit et persequentis] cupien
tis me crudeliter trucidare [**H**ec
omnia] mala uenerunt super nos
] quasi fra:tre: bilis et quasi flu
uius turbulētus] nec oblitus sum
] te] positi inter taz multiplices erū
nas dum magis iniquorum per
secutione cōmōiti postulamus a
te iugiter auxiliū] a inique non
egimus in testamento tuo] id est
in lege cuius precepta seruamus.
Hoc est q̄ dixerunt et oblitus non
sumus te . Nam qui illum mente
retinent eius testamentum nesci
unt obliuisci [**N**on recessit re
tro cor nostrum] Retro redit cor
eorum qui de domini bonitate des
perant a putant illum rogatum n̄
succurrere qui etiam non petenti
bus cognoscitur subuenire quod
isti minime fecerunt qui spes in do
mino habere probati sunt [et de
dimisti semitas nostras a via tua

Augustinus Semite ei
n̄e erant
in prosperitatibus temporalium
] Tulisti semitas nostras a via
tua a ostendisti nobis q̄ arda et

xlvi.

angusta via est que ducit ad vi
tam tanq̄ si diceret nobis . In tri
bulatione positi estis multa pati
mini multa que amabatis in hoc
seculo amissistis quia non dimissi
stis in semitas latas q̄ ducunt ad
mortem sed dicitis uos uiam angu
stam in qua pauci ambulant q̄
pauci sunt qui tolerant tribulati
ones; temptationes; non deficien
tes usq̄ in finem [**Q**uia in hu
miliasti nos in loco afflictionis]
id est in hoc mundo qui dicitur lo
cus afflictionis quia nō ē in eo mi
sericordia a afflictio spiritus ut di
citur ecclesiastici primo [a coope
ruit] id est undiq̄ operuit nos um
bra mortis **Augustinus**

Uec enim mortalitas umbra
mortis est . a vera mors ē damna
tio cum dyabolo

Jeronimus Bene igitur
umbra mor
tis a non ipsa mors opprimit san
ctos in hoc seculo quia martires
et reliqui sancti a si affliguntur a
morti destinantur . viuunt tamen
cum deo . a hec mors umbra est a
non ueritas mortis ut dictum est

Hugo Et in his supradictis
dum testem inuocat
dicens [**S**oblitus sum? nōmē dei
nostrum] quod ē Iesus saluator n̄e

Nicolaus eius recordatō
nem debitis tē

Psalmus

poribus omittendo et sic expan-
dimus manus nostras ad deum
alienum peccati; ydolatrie com-
mittendo **Hugo** Vel exponen-
do nos pecca-
tis a faciendo ipsum deum nostrum
quia ut dicit **Augustinus**

Unusquisque quod colit a venera-
tur hoc sibi deus est. **Nonne de-**
requirit ista. Quasi dicat imo ve-
re requirit ubi excessimus a via dicit
Ipse nouit abscondita cordis
quia sapientie sexto dicitur. Infer
rogabit opera nostra et scrutabi-
tur cogitationes Tu ergo domine
qui solus archana cordium cog-
noscis. **Quoniam propter te**
id est amore tui mortificamur to-
tabie. **Hoc perfecti christiani** fa-
ciunt qui districtis obseruacioni-
bus affliguntur **Cassiodor.**

Per longas passiones presentis
uite quod notatur cum dicitur to-
tabie ut non momentaneam mor-
tem sed per vniuersum uite tempus
pertractum nobis fideliter declara-
ret exitum id est eadem vel mortem
de hac **Hugo** mortificatioe
dicit richard.

Scimus quia in dei oculis maioris
meriti est sepe mortificati quam mori
Nam mors martiris tanto erit pre-
ciosior quanto ante mortem pena
produciat. Estimati fumus sicut

xliii

oues occisi **Cassiodo.**

Quis nec cornu nec dente conten-
dit sed manibus latronis paci-
enter acquiescit nulla se relucida-
tione defendit. Sic famuli christi
velut oues estimati sunt moxi quo-
niam sine contentione aliqua vide-
bantur occidi. Enumerata multi-
tudine passionum filii christi tanto
desiderio auxilium querunt ut etiam
dominum obdormuisse commemo-
rent dicen-
tes **Nicolaus**

Exurge loquitur de deo more
humano quia ille qui oppresso
vult facere auxilium surgit ad ad-
iuuandum ipsum. Quare obdor-
mis domine. **Deus enim ad mo-**
bum dormientis se dicitur habere
quando permittit malos dominari
a iustos tribulari. Unde quando
talia videntur communitate et brus
dicitur domine **Exurge** repetitur
hoc verbum ad exprimendum libe-
rationis desiderium. **Et ne repellas**
preces nostras **In finem** id est
finali **Cassiodorus**

ubi consistit muneris tui in vniuer-
sa perfectio ubi sunt premia bea-
torum ubi martiribus corone pre-
parantur. Imitatores itaque christi
malis presentibus ingrauari mo-
re beatorum in flebili supplicacione per-
sistunt dicentes. **Quare faciem**

nam auctis orationem nostram
non exaudiendo.

Jeronimus diuertit enim dominus faciē suam id ē respectū misericordie sue ad tēpus vt p̄bet elōs suos

Cassiodorus Lobliuis ceris in opie nostre cui consueueras subuenire. venisti enim ditissimus vt nostre indigentie subuenires et tribulationis nostre cuius demens inspector semper es.

Jeronimus Patimur in opiam promihilo habentes huius mundi diuicias regnum celeste desideramus? Tribulamur enim cum elongatur desiderium nostrum.

Cassiodorus Post modicum exauditionis pie mentes non ad desperationis audaciam sed ad continue orationis salutaria vota se conuertunt dicentes Quoniam quasi dicat nō detes obliuisci nostri quoniam humiliata est in puluere anima nostra lid est vita nostra humiliatur in puluere quia cinere super se sparsa animas suas peccatorum recordatione discruciant id est valde puniuntur conglutinatus est lid est immedia te coniundus est vel adherens in terram ter noster Quod utiq; facere solent qui longa oratione prostrati toto corpore iacent in terra. adherere enim terre significat in orationibus diuicius immorari per quas efficaciter peccata vincuntur

tur Magna enim contra dyaboli arma sunt in suis vitibus fiducia non habere sed deus evocare qui aduersarium possit opprimere

Hugo Contra prefatas in seriasa tribulaciones filij chore magno desiderio cordis remedium et auxilium tertio expo-
stulāt dicētes Surge domine adiuua nos tantis malis oppressos La redime nos La predictis p̄fuis non propter meritū nostrū sed propter nomen tuum In q̄ saluamur Ideo enim saluator dicitur quia per gloriam sue pietatis saluat infirmos. vnde terna dicitur

A natura propria habet q̄ sit saluator: innatus est ei hoc nomen

Cassiodorus Ecce filio et chore nobis salutaria dicta fuisse eunt et nobis ecclesiasticis ordo domini reuelante iam patuit patres enim nostros ab inimicis suis per miracula visibiliber liberatos esse cognoscimus. Nūc autem fideles per passiones corporum a tristitias animarum ad eternam requiem peruenire didicimus vt tempore suo vtunq; factū humano generi cognoscere tur esse proficiū

Collector nequaquam igitur nos ymbra hec fugitiua seducat. largissimam profecto mercedem pro contempta temporali voluptate capiemus. Si enim virtute continentie et patientie hic fornacem illicitę voluptatis. tempestatem q̄ presentis tribulacionis superare studuim? p̄

fecto ibi gehenne incendia effugi
emus. vnum illud a te ac solum re
quirat deus vt aduersus dyabolū
veras inimicitias pro amore suo
a tua salute suscipias. aderit enī
tibi pugnanti. Ipse q̄ iam omne
bellum conficiet a tibi victoria im
merito ascriberet si tamē perseue
raueris vsq̄ in finem. **Studeamus**
ergo nobis reconciliari ipsius de
mentiam a orationum frequētia
exōemus vt sic in hac pegrinacō
ne seculi nos adiuuare dignetur
quatinus ab hostibus mentis et
corporis literati peruenire valeam⁹
securi ad ipsum qui est benedict⁹
in secula seculorum Amen

Psalmus xliii.

Ructauit.
cor meum Titulus
huius psalmi talis
est. In finez titubis

dauid pro his qui commutabun
tur filijs chore ad intellectum cān
ticum pro dilecto **Augustin⁹**
do.

Agitur i hoc psalmo de sādīs nup
tīs sponsa sponse id est christi a
ecclēsie regis a plebis saluatoris a
saluando **Cassi.** Vnde et hoc
rum

Cassi. carmen epy
thalamium dicitur id est laus seu
carmen thalami quia laus spon
si a sponse hic **Glosa.** Copu
lantur nuptiarum fecit spiritus san
ctus in thalamo hoc est in vtero

beatę virginis quādo verbū cast
factum est a humana natura ero
diuine nature coniuncta. Nunc dō
sponsa id est ecclēsia coniuncta est
sponso id est christo in caritate.
Et post huius vite miserias con
iungetur ei in sancta immortalita
te. Sensus predicti tituli talis est.
hic titulus dauid est canticum id
est exultatio mentis habita de et
nis tendens in finez id est i eternā
beatitudinem. Canticū ha bitum
dico pro his qui commutabuntur
id est pro sādīs qui transformabū
tur de hac mortalitate ad immorta
litate videlicet filijs chore q̄ sunt
imitatores christi a pro dilecto vi
delicet sponso christo de quo deus
pater testatus est. hic est fili⁹ me
us dilectus. quibus videlicet filijs
chore supradictis scribitur hoc cā
ticum ad intellectum id est vt intel
ligant misterium incarnationis
christi atq̄ eius dispensationis cū
ecclēsia a suis **Colle.** Pre comi
fidelibus **Colle.** um itaq̄
sponsi christi secundum suam ief
fabilem generationem qm habz
a deitate vtriusq̄ patris nobis insinu
at dicens.

Ructauit **Jeronim.**
cor meū;

Non de corpore a coniunctione sed
de secreta essentia diuina protulit
equale sibi **verbum bonum.**

Augustinus id est filiū
qui vere et
singulariter per se est bon⁹ sic ipē
ait **Deo bon⁹ n̄ sol⁹ de⁹** dico ego
opa mea regi **Dicē dei sine initio**

a fine fine est **Quare** dico opa & q
in ipso verbo opa omnia dei sunt.
quicquid enim factum erat deo in
creatura . iam in verbo erat . sicut in
euangelio dicit . **Q**uod factum est in ipso
verbo erat **Iero** . **L**ingua mea
calam? scribit . **S**ic enim que scribun
tur non sunt leuia neq; factia sed
vtilia sic a dei eloquium tanq; scri
batur ita per **Aug** . **P**ro defue
fici tur . **Aug** . **r**unt: qui
omnia etiam superiora verba ex
persona prophete accipi mallent

Cas . vnde celestibus epul p
pheta saginat? a future
gratulationis qualitate complet?
precomia domini sponsi se euertatit
rum pnuciat dicens . **L** . **F**rustravit .

Ric . Sicut enim vnter ex pleni
tudine cibi corporalis emittit
eructationem: sic cor prophete
ex plenitudine gratie spiritualis
emittit hunc sermonem dicens . **L**
Frustravit cor meum verbis boni
quia est misterium cristi a eccle
sie expressiuu . **d**ico ego opa mea
regi . **I**dem est ad laudem regis regu
Iesu xpi . **L** . **L**ingua mea calam?
Idem est pennam . **L** . **S**cribit . **I**dem est notarij
L . **v**elociter scribitis . **A**c si dicat p
linguam meam loquitur spiritus
sanctus velociter qui in docendo n
indiget interuallo temporis

Hugo . Spiritus enim sanctus
non paulatim cu mo
ra gratiam suam ifundit sicut ac
quiritur scientia per longum stu
dium sed subito a cito . **V**nde act .
factus est repente de celo sonus
tanq; aduentus spūs vltimus

Ibi **Glosa** . Rescit tarda
cit **Glosa** . molimia sps
sci gra **Rico** . **P**eride desebit xpi
magnificentiam quantum ad hu
manitatem . **E**t quonia speciositas
optime sedet i principe sedm q; di
ci tur **Species** pami digna fuit im
perio quantum ad hoc dicitur de
sponso ecclesie xpo **Speciosus**
forma pre filiis hominum . **I**tu es o
chryste . **T**ranslatio hebraica ha
bet sic . **d**ecore pulchrior es filiis ho
minum . **F**uit enim speciosus pre
alijs id est plus q; alij ex pte cor
poris qa corpus eius fuit forma
tum virtute spiritus sancti . **I**n cu
ius opere no potest esse error nec
defectus **S**imiliter ex pte anime fu
it speciosior alijs quia ab instanti
creationis sue repleta fuit omnib;
gratjs virtutib; a scientijs sedm
q; dicitur **Jo . in . q** . datus est ei spi
ritus sanctus non ad mensuram .

Cas . **Q**uati potest cur hic sup
genus hominum specio
sissimus describatur cum i ysaya
legitur . **V**idimus eum non habere
tem speciem neq; decorem . sed id
dicitur speciosus non quia forma
eius decore lactei coloris eluxit a
flauo crine emicuit aut insignita
ta preeminuit sed reatiter huma
no genere pulchrior fuit quia pecca
ta non habuit . **I**llud autem specio
sum dicimus quod gracia mudi
sime purita **Augustinus**
Quamuis pater speciem corporis
eius dicat esse laudabilem sed ex
eplu ysaya . **s**uppositu ad passionis

eius retulit tempus quādo a col
laphis celsus ē a sputis complut⁹
a spimis corona

Ric Et q̄a in
tus est ac princepe
deet optime eloquēcie claritatē
reāte subiungit. Diffusa est grā in

labijs **Hug** id est verba tua
tuis] **Hug** gratiosa. Vnde
Jo. vii. Nunq̄ sic locutus est hō si
cut hic homo loquitur a hūc. iiii.
Mirabantur omnes in verbis que
p̄cedebant de ore eius. Ac si dicēt.

Jero Cum languoēs verbo tu
ras. cum mare quiescere
facis cū lazarū mortuū vocas a ve
nit. patre; impellas a audit. om
nia que loqueris grā labiorū tu
orum p̄ficiuntur. propterea tene
dixit te deus in

Ric Ista bene
eternum] **Ric** dicitio est
glorie corporalis i sua resurrectione
collatio a ad celū assumptio quā
n̄ habuit christ⁹ a principio sed
ex virtutis

Jero Nam cum cri
merito **Jero** stus domin⁹
semp in patre fuerit benedict⁹ in
assumpta carne benedicitur aq̄
resurrexit immortalis a in eternū
regnaturus. Et quia i principe re
quiritur p̄bitas. subiungit p̄p̄he
ta a dicit.

Hugo a p̄t
gere] **Hugo** esse i
patii modi. Ac si dicat tū christe
qui talis es vt dictum est. accipe
re gladio

Ric hoc est accipe
tuo] **Ric** bum tuum de q̄
ap̄ls dicit ad epl̄e. vi. Et gladiū
spūs quod est verbum dei. super
femur

Cassi Femur dō signi
tuū] **Cassi** ficut incarnatio

nem domini **Hugo** q̄a femur
saluatoris **Hugo** humana
propaginis est seminarium

Cassi sicut in genesi legitur.
Cassi Non deficiet principis
de iuda nec dux de femoribus eius
In cuius etiam incarnationis mi
sterio abraham fecit uirare famu
lum suum quando ei tacto femore
iurifurandi religione constructus
est vt legitur genesi. xxiij.

Hugo Similiter ioseph ia
cob patri suo: manus
apposita femori. in auit vt habetur
genesis. xlvij. quasi dicerent iuro
per deum qui de progeme tua nas
cetur. Addit quoq̄. potentissime]

Jero Ac si dicat p̄p̄heta. tu crē
ste induere carnem acci
gere verbo predicationis. pugna
contra dyabolum a potentissime li
tera genus humanū de iſe mo.

Cassiodo Specie tua
quantum ad hūa
nitatem tuam. a pulcritudine tua
quantum ad diuinitatem tuam

intende. o rex vt hominem p̄un
tem de celo miseratus aspicias]
prospere. tanq̄ humano generi
liberationis beneficia prestatu
procede. vult sponsus de v̄tre vie
gina

Nicolaus per viam
h⁹ mortis
vite. a regna. morte triumphata
Propter quod in sua resurrectione
dicit apostolus. Mat̄h. ultimo.
Data est mihi omnis potestas in
celo a in terra. Et quia hanc glori
am corporis q̄m per resurrectio
nem habuit ex precedenti merito

virtutum regem dominum salua
torem. Postea commendat cristu
ab amore iusticie a odio iniquita
tis dicens Collexisti iusticiam et
odisti iniquita
tem.]

Nicolaus

Hoc autem dicitur de christo ho
mine ratione humanitatis sue
propterea. Id est propter illud
quod sequitur. Unxit te deus de
tuus. christus enim in humana
natura unctus fuit. oleo leticie.
id est plenitudine gratie ab instā
ti creationis anime sue. pre con
fortibus tuis. id est omnibus in
tellectualibus creaturis propter
quod dicitur. Johannis tertio q
quod datus est ei spiritus non
ad mensuram.

Calliodoru.

Vel oleum leticie quo unctus est
christus pre omnibus hominibus
est peccati maculam non habere
unde se conscientia semper exhila
rat quando nulla recordationis
asperitate mordetur. Repeticio au
tem ista q dicit. deus deus tuus
precomium magne dilectionis of

ferunt. Collector. In transla
tione hebra
ica habetur sic propterea unxit te
deus de tuus oleo exultationis pre
participibus tuis. secundum qm
litteraz apostolus allegat primo
ad hebreos hunc versiculum de

Christo. Jeronimus

quia unctus fuit oleo exultationis
id est gloria resurrectionis ascen
sionis et dominationis. sequitur

laus sponsi christi ab ornati nup
tiali cum dicit Uncta. ad litterā
exponitur
sic.

Nicolaus

Per istas species aromaticas pos
sunt intelligi aromata que sancte
mulieres emerunt ad ungen dum
corpus domini qā de talibus spe
ciebus erant confecta. Et quia cor
pus dominicū erat quasi vestimē
tum deitatis scdm q scribitur ad
philippenses secundo. Habitu in
uentus ut homo. Ideo sub dicitur
pre vestimētis tuis. Et dicitur in plu
rali propter diuersas partes cor
poris. La domibus eburneis. Do
mus eburnee sunt pirides facie
de ebore vel de alabastro quod si
mili est etori in quibus illa aroma
ta erant posita sicut in domibus
suis. ex quibus delectauerunt te
Id est placuerunt tibi quia deuo
tio illarum mulierum fuit accep
ta christo licet non unxerunt cor
pus eius quia nō inuenerunt euz
in sepulcro. Jam enim resurrex
erat teste angelo. filie regum. In
ter enim illas mulieres fuerunt
maria iacobi a salome que fuerunt
sorores beate virginis marie ex p
te matris de qua certum est q des
cendit de stirpe dauid a aliorum re
uma dauid descenditum per di
uersas generationes. Et idem ve
risimile est de suis sororibus et de
beata maria magdalena a Martha
a alijs sanctis dominabus de ier
usalē a sibus eius ideo dicun
tur h filie regū. li hono ē tuo. Illā
ei unctioē facē volebāt ad cristi

alloquitur bi
Nicolaus
 Vbi legē euangelicam filia
 quia a christo renata. vide im
 telligendo. l. a mēdima autem tuaz
ad obediendum voluntati dei. et
obliuiscere populum tuum vide
 licet in deorum a gentiliū
Jeronimus Vel obliuiscere vicia et
 peccata. l. a domum patris tui id
 est dyaboli. **Hugo** Vel domum
 patris tui id
 est consorcium et cohabitationē
 peccatorum qui sunt domus patris
 tui dyaboli cuius filia fuisti ante
 q̄ facta esses filia christi p̄ fidem
 Et si hoc feceris de cora eris coram
 sponso tuo. Et concupiscet rex
scilicet christus de coram tuum
 id est te de coram. Die xerxi q̄ p̄ o
 rest aptari auiliet anime fidei. **O**
 filia audi horas ecclesiasticas au
 di sermones audi precepta superi
 orū. Audi p̄ces paup̄is. audi dei
 inspirationes. audi sacram lectio
 nem. Vide libros. vide crucem i ec
clesia in memoria crucifixi. vide ex
empla sanctorum. vide cōscientiā
tuam. vide iudicium futurum. Et i
clina aurem tuam vt obedias diu
ne voluntati. a obliuiscere populi
tuum contemnendo peccatorum cō
sortia. a domum patris tui id est
mundum a concupiscet rex cristus
de coram tu **Jeronim⁹** Rig
 um
 in domo patris tui. sed nunc ascen
 dis post baptismum vicijis ablu
 ta vel gratia fidei cadis a l. quomā

ipse ē dominus deus tuus. Ia quo
 redempta. **Hugo** Let. li. te. Lad
es orabunt eū
 omnes populi de quib⁹ collecta
 es. probatio. q̄a. Et filie tyri
id est gen. Rico Nam tyrius
 gentiliū a. Ideo per filias tyri itel
 liguntur ciuitates gentiliū con
 uerſi ad fidem per predicationem
 apostolorum qui aduocabunt eū l.
in muneribus. se ipsos in obsequi
 um christi offerentes. l. vultu tu
um deprecabuntur omnes diuites
plebis. Videmus enim implem
 q̄ principes mundi a potentes ho
 norant christum a ecclesiam suā
 humiliter se ei subijciedo.
Jeronimus Hoc etiā tres
 reges fecerūt
 qui non tantum verbis sed etiam
 muneribus aduauerunt christū
Cassiodor. Prop̄ ha mu
 de secunda persona ad te r̄ am ad
 huc in ecclesie preconio p̄ seuerat
 bicens. l. Omnis gloria eius fi
lie regis. Gloria est siquidem ec
 clesie quando filie principum fue
 iustorum conuertuntur ad domi
 num a secreta se cupiunt de uocē
 cordis offerre. l. ab intus. si secreto
 conscientie vbi interior homo taci
 ta cogitatioe reuoluit quod ad di
 uina misteria pertinere cognoscit.
Rico Vel omnis gloria eccē
 consistit in ornatu inter
 or̄ carismatum a virtutum a non
 in magno apparatu exteriori. Idē
subditur in fimbrijs aureis. id ē

tibi confessione laudis. in eternū
in fine fine Let in seculum seculi
hoc est in vita presentia in futura
quia ista laus. non solum est in p
senti sed erit potior in futuro sicut q
dicitur infra psalmo. lxviii. Bea
ti qui habitant in domo tua domi
ne in secula seculorū laudabūt te

Cassiodor. Ecce epytha
lamium glo
riofum psalmo gphi iocunda ex
ultatione completum est. **Ecce**
spōi laus sponse qz amnabili va
rietate celebrata est. spiritualis co
pule coniugium in vīrginitatib⁹
perseuerans. amor castus caritas
eterna. vīculuz quod nullo fine
dissoluitur. **O** beata sponsa que nō
societate carnali sed inuolabili vi
culo caritatis coniuncta est tante
maiestati crīsto dilecto et emi pa
tris filio. cuius virtus vltra omīs
virtutes est. pulcritudo sup omīs
decor. potentia inenarrabilis.
pietas singularis **In** his itaq nu
ptijs tympana prophetarum sā
cta exultatione condamant. apo
stolorum organa dulcissima soci
etate respondent. martirum cytha
re nō cordis carnalibus sed virtu
tibus canūt. **H** scōy chor⁹ spiri tua
libus fistulis gratissimum pmul
cet auditum. hic talis musica ge
ritur per quam humana leticia sa
lubriter vīmeatur. **P**asti sumus **O**
bone rex cōiūūo nuptiali. delicias
celestes haurimus. presta nobis
ihesu crīste sponse mirabil vt qui
hic spe letati sumus in futuro etiā
perfectissimo gaudio repleamur

qui cum patre a spiritu sancto vi
uis a regnas deus per omnia secul
la seculorum Amen

Psalmus. c. l. v.

O **E**us noster
refugiū Titul⁹ i finē fi
lij⁹ chorē pro archamis
Psal **Cassiodo** In finem
mus **Cassiodo**. notuz est
quemadmodum ad dominum cri
stum possit referri. Ipse est finis
noster qui nos perficit a non con
sumit. filios autem chorē significa
re diximus imitatores passionis
christi. ex quorū persona psalm⁹
iste cantatur. pro archamis vō ad
uentum domini significat saluato
ris quem diuinitatis sue mirabili
secreto pro humani generis redē
ptione dispo

Jeronimus

fuit
Hic enim psalmus docet nos spez
nostram in illum detere ponē qui
solutus potest nos de tribulationib⁹
libera ē. filij ergo chorē qui fideles
detent intelligi christiani. **In** pri
cipio psalmi non se timere profite
tur perurbationes seculi dicētes

O **E**us noster **I**per veram fidem
a confessio
nem **Cassiod.**

Refugium quoniam nos de am
me periculo liberat **La virtus** quo
niam stabiliter mentes nostras
ab iniquo seculi errore custodit.

August. Sunt quedam fue
giaybi non est viz

quo quisq; cui fugerit magis infirmitate q̄ confirmatur. verbi gratia. Cum fugis ad aliquem in seculo magnum vt facias tibi potest; amicum. refugium videtur. Tanta tamen huius seculi incerta sunt et ita potentium ruine crebrescunt q̄ tidiane vt cum ad tale refugium puenieris. plus ibi timere incipias. antea tantum cause tue timebas. tunc cum ad talem confugeris de illo etiam timebis. Multi enim cadentibus illis. questi sunt quos nemo quereret si non ad tales confugissent. tale non est refugium nostrum quod sic infirmatur sed deus qui est virtus. et adiutor in tribulationibus. in quibus ad dominum refugientibus est siue sit tribulatio in re familiari siue in salute corporis siue de periculo carorum. siue de aliqua re ad huius vite sustentaculum necessaria. **O**mnino aliud refugium non debet esse christiano q̄ saluator eius. ut tamen karissimi inter omnes tribulationes anime humane nulla est maior tribulatio q̄ conscientia delictorum. Nam si in conscientia hominis vulnus peccati non sit. vbiunq; alibi passus fuerit tribulationes. illic confugiet. et ibi inueniet deum. Si autem ibi requies non est propter abundantiam iniquitatum. confugiat ad deum. quoniam adiutor factus est dominus. dimittendo peccata et ne tribulationes leues putares addidit. que inueniunt nos nimis. Alia est tribulatio quam tu inuenis et considerans peccatum

tuum sine alicuius ammonitione. et dicitis tribulationem et dolorem in ue. **G**losa Alia est quando quis alterius persuasionem perimit peccatum suum cognoscens. Et utrobique rogandus est deus qui est adiutor in tribulationibus. Sequitur vox fidelium in primitiua ecclesia existencium qui dicunt. **P**ropterea quia deus. adiutor noster est. non timebimus turbamur te terra. **H**ugo id est generatio iudeorum qui terrena sapientia transferent montes. et apostoli radios doctrine veri solus christi percipientes. in cor maris. id est ad gentilitatem in latam amaritudinem peccatorum idolatrie dimersam. Hoc factum est quando apostoli relictis incredulis iudeis. ad predicandum gentibus transierunt sicut paulus et barnabas dixerunt ad iudeos actu. xij. quoniam epulisti verbum dei a indignos vendicasti eterne vite. Ecce conuertimur ad gentes. **S**onuerunt. id est apostoli. et turbate sunt aque. id est est populi ad penitentiam sono predicationis. **L**eoy. videlicet apostolorum. **Jeronimus** conturbati sunt motes. id est excellentes seculi potestates et principes gentium. in fortitudine eius. id est predicatione fortitudinis spiritus sancti. **H**ugo ratione autem possunt exponi duo predicti versus hoc modo. propterea quia deus est fortitudo et refugium

nostreum non timebimus in p[ro]p[ri]a
fenti molestiam temptationum
bum turbabitur terra id est ter
reni amatores seculi qui in die iu
dicii turbabuntur cum viderint
iustos stare gloriosos quos hic
spreuerunt a persecuti sunt vt igno
ramiosos vnde de ipsis dicitur sa
pientie v. videbunt a turbabunt
timore horribili. modo vero non
turbantur sed in pace requiescunt
Vnde dicitur de ipsis **Job xii.**
domus eorum secure sunt et pa
rate sed dominus expectat temp[us]
quo sepabuntur iusti ab iniustis
La transferentur montes id est su
perbi et elati huius seculi in cor
maris id est in profundum etre
ne amaritudinis. de quo rum sup
toru delicias subdit dicitur. **Quia**
erunt a turbate sunt aque eorum
id est delicie eorum terrene que
habent in superficie claritatem et
in fundo feces. **Claritas** est preses
delectatio. **feces** est eterna damna
tio. propter delectatione; dicit. so
nuerunt. aque clare descendentes
de fonte sonant a sitim prouocant
Propter feces damnationis dicit
turbate sunt aque sed stulti ama
tores mundi non respiciunt nec at
tendere volunt nisi claritatem tem
poralium deliciarum sed incessan
ter eis vtuntur non attendentes q[uo]d
oportebit eos postmodum feces
bibere in supplicijs eternis **ezek.**
xxij. Dotabis vsq[ue] ad feces de qui
bus peccatoribus adhuc subdit
Conturbati sunt montes hoc est
homines quantumcuq[ue] alti a po

entes in fortitudine eius id est
dei qui fortissimus est vt dicit **Job**
ix. quasi dicat inno dominus qui
totum suu; calicem bibit et om[n]es
sancti eius cum ipso. primo feces
id est persecutiones a tribulatio
nes in hoc mundo biberunt qui mo
do in eterna vita gaudiu; bibunt
Vos ergo amatores mundi qui
hic bibitis delectationem et gau
diu; dominus faciet ex sua forti
tudine vos postea bibere feces ve
strarum deliciarum id est eterna
tribulati
onem

Cassiodorus

Superius terrores habitos dixit
quos de predicatione noua apo
stolorum mundus accepit. Punc
beneficia que collata sunt ecclesie
de aduentu domini saluatoris ebi
cuntur vnde dicitur. **Humilis im**

petus **Jeronimus** Post
eos cultus gentilium ablatio bap
tismi vel irrigatio seu inundatio
spiritus sancti letificat ciuitatem
dei id est ecclesiaz que est congre
gatio fidelium.

Hugo

It speciali
tur hoc de missione spiritus sancti
in die penthecostes **Humilis im**
petus. quia spiritus sanctus venit
subito vnde actu secundo factus
est repente de celo sonus ac. **Sancti**
fecit tabernaculum suu; id est
firmavit ecclesiam suam militan
te in qua per fidem habitat **Altissi**
mus id est christus. **Deus** **Ima**
net in medio eius quia ipse dicit
Mathe. xxviii. octauo **Vbi duo v[er]t**
q. iij.

tres congregati fuerint in nomine meo .ibi sum in medio eorum et ite o l nō commouebitur .] ecclesia in tribulationibus quia fundata est supra firmam petram id est crīstum . a porte inferi non pualebūt aduersus eam .] **Adiuuabit eam deus** .] in seculi aduersitate laborātem .] **mane** .] id est in principio cōuersionis a bone operationis a hoc .] **luculo** .] id est per illuminacōez spiritus sancti .] Sequitur de cōuersione gentium per quam cītas ecclesie est impleta .] **Vnde dicit** .]

Conturbate sūt gentes .] salubri conturbatione a apostolorum p̄dicatione a miraculorum operacōne .] **a inclinata sunt regna** .] id est reges a populi gentiū inclinati a humiliati sūt ad adorandū crīstū sub iugo fidei .] **debit vocem suam** .] id est predicationem suā per ora apostolorum .] **Jeronimus**

a commota est terra .] id est gentilitas mota a conuersa est ad fidē crīsti .] **Dominus virtutum** .] uangelorum .] **nobilis cum** .] quia per assumptionem carnis p̄iceps factus est nobis .] **Id dicitur emanuel** hoc est nobis cum deo .] **fusceptor noster** .] carnem pro nobis suscipiens .] **qui est deus iacob** .]

Hugo id est iunioris populi videlicet christiani per iacob significati ex eo quia uicia supplantare non cessat .] **Na** .] iacob supplantans interpretatur

Castiodorus Deinde hūitat pro

pteta populos vidē magnalia dōmini saluatoris que facta sunt tēpore incarnationis sue dicens

Hugo **Emite** .] passibus fidei .] **quid est** .] intelligit .] **opeā dōmini** .] que tēpore sue incarnationis fecit de quibus subditur .] **que posuit prodigia super terram** .] id est mirabilia et inassue .] **Castiodorus**

Quando uirgo concepit .] **Stella** magis apparuit .] **angelorum chorus** natiuitatem dōmini sui predicauit pacem quā oīe uniuerso edidit .] **Vnde** subditur .] **auferens bellay seq ad finem terre** .]

Jeronim **Ram** omnia bella i aduentu dōmini quēuisse multorum narrat hīsto .] **Castiodorus**

Quod non humanis uiribus sed christi dōmini corporali presentia probatur effectum .] **Arca** contere a confringet arma a facta comburet .] **Hugo** **Ac** si dicat tanta pay erit in aduentu christi quā vsus istorum non magis erit in terra ueluti si essent cōtrita cōfracta a combusta .]

Gregorius xxxvi .] moā liuz sed magis intelligendum est dōminum auferre spiritualia bella ab ecclesia ubi deus conterit aram cum occulta insidiantium machinamēta dissoluit .] **Arma** confringit eaz ea que contra se erecta fuerant p̄trocinia humana cōminuit .] **Sau**

ta igni comburitur quando peccan-
cium metes obstinata se duricia
defendentes ad patientie et confes-
sionis ardore; spiritus sancti calo-
re succen- **Castiod.** Erue nos
dit

Hugo Ipse enim aufert a vo-
bis diabólica tella; et
committit vicia non ut otiosi si-
tis sed ut ei intendatis. Unde ipse
in persona sua consequenter loqui-
tur dicens. **Vacate** deo et non se-
culo. **et videte**

Jeronim

Intelligendo **Jeronim**
Quoniam ego sum deus. Qui vos
redimam et dimittam peccata vestra

Gregorius Vacant de-
qui terrenarum actionum strepi-
tus pro diuino amore intermitten-
do postponunt ne dum in terra indefi-
nenter occupant. cor funditus a
summis cadat. Sciunt enim san-
cti viri quod nequaquam mens ad super-
na attollitur si curarum tumultibus
continue occupatur. Qui deo vacare
negligit suo sibi iudicio lumen
eius visiois abscondit. Qui ergo
temporalibus rebus occupantur
tunc bene exteriora disponunt quan-
do solliciti ad interiora refugiunt.
cum nequaquam perurbationum so-
ras strepitus diligunt. sed apud
semetipsos intus in tranquillita-
tis sinu requiescunt. prave enim me-
tes temporalium rerum tumultus

intra semetipsas versare non ces-
sant etiam cum vacant; et ocio
se sunt. In cogitatione enim se-
ruant depicta que amant. Et quibus nihil ex-
terius faciant. apud semetipsos
tamen sub potere inquiete quie-
tis elaborant. quibus si earundem
rerum administratio prebeat se-
metipsos funditus deserunt et fu-
gitiva hec temporalia per intenti-
onis cursum continuis cogitatio-
num passibus sequuntur. pie autem
mentes hec cum desunt non que-
runt. et grauiter cum assunt ferunt
quia exteriorum curas a se exire
pertimescunt.

Jeronimus

Vacate ergo ut me cognoscatis
et non in aliud perturbemini. **Exalta-
tor in gentibus**

Augustinus

quando conuertentur ad fidem. **Et**
postquam plenitudo gentium itra-
uerit. **exaltator in terra.** **Id est in**
iudeis ut omnes dicant quod sequi-
tur. **Domine virtutum nobis scilicet**
suscceptor noster deus iacob.

Castiodorus Deus autem
iacob idem
frequenter apponitur ut christianam
populi victoria dedaretur qui licet
sit tempore posterior. primum ta-
men populum scilicet iudaicum fi-
deli deuotione transcendit.

Hugo Illorum precipue cri-
stianorum susceptor
est dominus qui hic ludantur con-
tra temptationes. et vicia supplan-
tant. quibus post pugnam prese-
tis vite profecto dicit illud quod

didum est iacob genef. xxi. Non
uocaberis ultra iacob sed israel
erit nomen tuum id est amplius
non eritis in uictoria sed in uictoria co
ronati de cetero uobis debitis deus facie
ad faciem in uita eterna. ad quam
nos perducatur ipse cuius gratia
uictores sumus dominus noster
iesus christus cui est honor et glo
ria in secula seculorum Amen.

Psalmus .xlii.

Omnēs gen
tes laudate

Titulus. In finem p
filijs chore Et patet

ex quinque titulis psalmodi imme
diatē predicti

Hugo Gentes
dorum. **Hugo** quas in
precedenti psalmo uocauit ad fide
iam conuersas in hoc psalmo in
persona apostolorum inuitat ad
laudem christi dicens.

Omnēs gētes que recepistis
beneficium gratie dei.

Jeronimus [plaudite.]
id est laudate deum non solum uoce sed ma
nibus id est bonis operibus.

Calliodorus Plau
dunt
manibus qui elemosinas faciunt.
qui egrotis misericorditer seruiunt
et mandatum dei adimplent. Et ne
solis talibus gaudijs lætoremus
addit **Jubila** **Jeronimus**
te deo.]

In ipso corde et omnium membro
rum officio exultate. **Jubitus** est
ineffabile gaudium quod nec ta
ceri potest. nec litteris potest ho
mo comprehendere quantum deus
debeat laudare. **[i uoce exulta cōis.]**

Calliodorus significat
psalmodi
am que deo pro nominis sui maie
state persoluitur perfectissime co
monens ut ad laudem dei sic ma
nus peragat. quatinus gloriam
eius humana lingua non taceat.
debet enim ut precepta domini sui
a lingua canat a manus operet
Consequenter subdit causas ubi
landia laudandi dicens. **[Quoni
am dominus excelsus.]**

Nicolaus quia transen
dit omnem in
tellectum creatum et prosequens
omnem laudem sibi oblatam scilicet
dū quod beatus ecclesiasticus quod dicitur
tercio **Benedicentes** dominum.
exaltate eum quantum potestis.
maior est enim omni laude. **[tribit.]**

Calliodorus quia ipse
iudicatu
rus est mundum. **[rex magnus su
per omnem terram.]** sicut ipse post
resurrectionem suam dicit. **[Data est
mihi omnis potestas in celo et in
ter.]**

Hugo **[Subiecit popu
los nobis.]** uox apo
stolorum est quibus subiecti sunt in
ecclesia populi. **[Et gentes.]** **[Iocū
sas ad fide.]** **[sub pedibus nostris.]**
id est sub nostra dominatione et
regimine. **Modus** est loquendi si
cut uulgo dicimus. **Iste** tenet eum

sub peccato est dominatur ei Et h^o
 quide non indiserete facit sed
Legit nobis in hereditate in su
 am] id est sua dispo sitione discre
 ta commisit nobis ecclesiam ex ge
 tibus congregatam habentem]
 spem iacob quem dilexit] quia
 sicut iacob dedit edulium lentis p
 primogenitura esau vt habetur
 genesis vice simo quinto ita fidelis
 populus christianus largitur ter
 rena vt bona celestia conquirat.
Sequitur vox apostolorum ad ge
 tes couersas dicens] **A**scendit de
 us] scilicet christus ad celum] in
 iubilo] hoc est in ammirabili ex
 ultatio **Jeronimus** quam
 ne] angeli
 habuerunt dicentes Tollite por
 tas principes vestras] Jam redit
 videt ex preliis] **q** dominus in vo
 ce tube] in qua duo angeli tan q^o tu
 ba illo ascendente apostolis dire
 runt. Viri galylei quid amira
 mini] **H**ic iesus qui assumptus
 est a vobis. sic veniet quem admo
 dum vidistis eum euntem in celis
 vt mundus infirmus crederet q^o
 talibus preconijs personaret.
Hugo quia ergo dominus
 ascendit vt nobis lo
 cum prepararet sicut iubilauerunt
 apostoli a angeli. sic et propheta
 aut vox apostolorum monet nos
 ad laudandum creatorem ac rede
 ptorem nostrum dicens] **P**sal
 lite deo nostro] domino ihesu chri
 sto tomis operibus ipsum lauda
 do] psallite regi nostro psallite
Jeronimus Qui oppresso

in orbis dominatu. carnem cui qua
 sa cuit in sepulcro eduxit ad celis
 Et bene dico psallite. **Q**uoniam
 ipse christus est] rex omnis ter
 re deus] non solum in iudea sed in
 omni terra fidei lumie declarat^o e
Augustinus] p fallite
 sapienter
 id est intelligenter vt non quera
 mus sonus auris sed lumie cordis
Calliodorus Remo
 enim
 quicq^o sapienter facit quod non
 intelligit. Venerunt filij chore ad
 futuri seculi felicitatem perpetuaz
 vbi iam dicunt dominus regnati
 rum vnde sub
Jeronimus
Regnabit deus] id est christ^o
 ] super gentes] quas in heredi ta
 te accepit a patre sicut i alio psal
 mo dicit. Dabo tibi gentes in her
 ditatem tu
Calliodorus
 am
 Nam quis a nunc regnet tu ne ta
 men proprie regnat^o dicitur quan
 do in suis fidelibus euidentius ha
 bitare mostreatur super] omnes
 gentes] iherusalem celestem signi
 ficat que ex omnibus nationib^o
 adunatur] **d**eus sedet super sedem
 sanctam suam] ad dexteraz patris
 regnans per secula seculorum. Et
 iturere q^o ipaz sede sc^oz die ne itelli
 ges aliqua insensata a ratione ca
 recia s^o virtutes a thronos quib^o
 ille gl^o sus regnator in sidet] **P**ot
 hoc ee de scis itelligi. **P**a si q^o ha
 beat bnificiu bone couersaconis. a
 ipe fit sine dubio cella rega l^o 88

altius intendas totum contra p
fidos dicitur ut audita xpi ptate
succumbant qui humilitatem eius
putant esse contemnendam

Principes populorum id est q
primi erant de gentibus venerunt
ad fidem de quibus ille centurio erat
cuius fides commendatur in euā
gelio. congregati sunt cum deo abra
ham. id est simul crediderunt in
christum qui est deus abraham

Hugo Ecce impletum est quod
dominus dicit. Mat
in. Potens est deus de lapidibus
istis suscitare filios abrahe

Cassiodorus quia ex
pulsis in
fidelibus iudeis qui carne tantum
a non operibus erant filii. pleitu
dinem gentium intromisit ad illam
promissionis beatitudinem possi
dendam quam promiserat abrahe
a semini eius. Filii autem ipsius
per sanctam fidem facti sunt qui
carnis semine non fuerunt. Vel
principes populorum id est apo
stoli congregati sunt cum deo abra
ham id est cum christo ad iudicā
dum orbem terrarum. Sic enim a
dominus in euangelio ait. Cum se
derit filius hominis in sede maie
statis sue sedebitis a vos super se
des duodecim iudicantes duodecim
tribus israel. quoniam ipsi apo
stoli dicuntur. dñi per gratiam

Hugo Fortes terre id est
fortes in fide. et teme
ter eleuati sunt. signis a virtutibus
vel iudei qui dicuntur dñi. Iuxta
illud. Ego dixi dñi estis

Jeronimus Eleuati sunt
in superbia
a relictis celestibus terrena concu
piscunt. quibus dicitur sicut homi
nes moriemini. Isti a deo abrahe
vel apostolis eis sunt iudicandi
Nos vero oremus dominum ut de
posito omni tumore superbie ita il
li coniungamur in hoc seculo. ut i
iudicio a sinistra parte disundi non
inueniat in nobis quod damnet
in pena sed quod pietate multipli
ci prouehat ad coronam qui est be
nedictus in secula seculorum. Amē

Psalmus cxiij.

Q Agnus do
minus et

laudabilis nimis in
ciuitate dei nostri in monte sa. Ti
tu **Cassiodorus** Psalmus
canti filii
chori in secunda sabbati Sab
batum est quod populus iudeo
rum obseruare videbatur.

Hugo prima sabbati hoc
sabbatum dominus resurrexit. Un
de Psalmo vice simo tertio propo
nitur talis titulus Psalmus da
uid prima sabbati quia in eo agi
tur de domini resurrectione

Jeronimus Secun
da vero
sabbati eius ecclesia catholica
fundata est in fide quando dixit

dominus. Et super hanc petram edifi-
cabo ecclesiam. **Hugo** q̄a
meam p̄
resurrectionem suam quasi se cun-
da die fundauit ecclesiam suam p̄
apostolorum predicationem que
dicitur fundamentum fidei unde se-
sus tituli talis est psalmus iste q̄
est canticum laudis diuine in quo be-
scribit canticum laudandi deū. cāta-
tur filijs eboe & ueris cristianis imi-
tatorib⁹ cristi. pro his q̄ facta sūt
In secūda sabbati videlicet p̄ fūda-
cione ecclesie Materia uero huius
psalmi est laus dei pro constitutō-
ne a fundacione ecclesie que est ci-
uitas summi regis. propheta ergo
commendans ciuitatem hanc pri-
mo laudat eam a dignitate condi-
toris di. **Cassiodorus.**

Agnus dominus q̄a poten-
ter oīa facit & laudabilis q̄a
pulcre & mire omnia fecit in
ib est sine termino a fine in ciui-
tate dei nostri. ib est in sancta eccle-
sia in qua fideles quasi ciues un-
untur in fide & caritate. Et ne dubi-
tates ubi esset predicta ecclesia cō-
stituta intulit in monte sādō ei⁹
Mons christus dominus est q̄
fundamentum & culmen est eccle-
sie sue. Iste mons sādus est. de q̄
daniel propheta ait. Creuit lapis
et factus est mons ita ut imple-
ret vniuersam faciem terre. Et ne-
ce deres predictum montem loca-
lem. ostendit eum amplissimum
dicens. **Vndatur** si fide catho-
lica per christum a apostolos. Ex

ultatione vniuersae terre.]
Hugo id est ad exultationē
credentium in orbe ter-
rarum quia sicut dicitur ad actum.
xiiij. Audientes gentes gauise sūt
& glorificabant uerbum domini.
Et crederunt quotquot erant p̄
ordinati ad vitam eternam. Ex q̄
bus autem fundata est ecclesia cō-
sequenter ostendit eam subiungit
[mons syon] id est populus iuda-
icus [latra aquilonis] id est po-
pulis gentilis quem dyabolus te-
nebat per idolatriam captiuum
quod psal. quoq; testatur qui dix-
isse dyabolum denunciat dicens.
Sedebo in monte testamenti in la-
teribus aquilonis. hi sunt [ciuitas
regis magni] quia ex his duob⁹
populis collecta est ciuitas que ē
ecclesia vniuersalis. **Idem Jeroni-
mus et Augustinus.** Et sicut in
vna ciuitate sūt multe domus sic i
vniuersali ecclesia multe particu-
lares ecclesie in quibus a fide libo
laudatur deus. **Vnde** subdit
[Deus in domibus eius] videlicet
ciuitatis id ē in particularibus eccle-
sijs [cognoscat] cognitione fidei
[cum suscipiet eam] quasi dicat
hanc cognitionem habebit a gra-
tia dei suscipientis eam in cura ut
medicus. Quomodo autem latra
aquilonis construunt ad ecclesiam
consequenter ostendit dicens.
[Quo]mā ecce reges terre] videli-
cet tyranni sapientes terreni quo-
rum regnum erat in cultu idolorū
[congregati sunt & conuenerunt
in ynum] id est in vnam prauam

tur sicut synagoga que enim est
militans ecclesia eadem erit triu-
phans. Vel anagogice potest esse
vix eorum qui cum moriuntur ad
celum transeunt. Dicunt enim. sic
audiuimus per fidem. quia sicut di-
cit ab romanos. **Fides** est ex au-
ditu. sic vidimus per remuneratio-
nem in ciuitate domini virtutum.
id est in illo regno celesti.

Collect. Vnde legitur de du-
obus monachis
magne deuotionis sibi inuicem pol-
licentibus vt quis eorum primus
obiret. alteri superstiti nunciaret
de gaudijs illius regni celestis qui-
bus anime fideles fruuntur. Vnde
spiritus primi de cœntis rediens
alteri aiebat. Sicut audiui sic vidi
in ciuitate domini virtutum in ciui-
tate dei nostri. Sequitur de aduen-
tu domini saluatoris gratias age-
do ei qui pro nobis venit in carnal

Cassi. Vnde fideles christiani
qui eis precepta sunt secu-
ti dicunt. **Vt scimus. Iohannes**
miseritiam tuam. Id est domi-
num christum qui pereunt mun-
do miseratus est. aptum nomen vt
miseritiam vocaretur qui a salua-
tor vere dicitur. **In medio templi**
tui. hoc impletum fuit quando cri-
stus fuit a sanctissima matre sua
in synagoga illa iudeorum presen-
tatus sed illo populo iudeorum non
credente. vocate gentes miseritior
die munera perceperunt. In medio
templi dictum est vt non credenti-
um improbitas grauius argua-
tur qui contempserunt sequi que

in medio eorum est
stat esse conspiciendum **Nicolau**
Psalmus nomen tuum. id est. secundum
magnitudinem nominis tui que
est infinita. **hita laus tua in fines**
terre. **Cassiodorus** Ac si
dicat

Sicut in toto orbe terrarum reueren-
tia tui nominis dilatatur. Ita in
ecclesia que per totum mundum
distenditur deuotio tibi laudis of-
feratur. **Iusticia plena est dextera**
tua. Per dexteram significat locum
vbi iusti sunt collocandi. Plena
est dextera eius iusticia qui in illa
partem recipiuntur qui ipsius mu-
nere iusti esse meruerunt. Item
augustinus et Jeronimus. **Et ecce**
mons syon. id est ecclesia catho-
lica que in speculatione populi no-
scitur constituta. Nam syon specu-
latio interpretatur. **Et exultent fi-**
lie iude.

Augustinus Omnis
deus. **Augustinus** filij con-
fessionis filij iude sunt. quia in das
confessio interpretatur. **Causam**
subiungit dicens. **propter iudicia**
tua domine.

Jeronimus
hoc est propter iudicia tua occul-
ta quia reprobati sunt iudei et ele-
cti sunt gentes.

Hu. Vnde apo-
stolus ad
romanos vnde primo ait. **O altitudo**
diuiciarum sapientie et scientie dei
quae occulta sunt iudicia tua et inue-
stigabiles viae tue. **Orate hodie**
id est defendite ecclesiam in cre-
dubilitate vestra. **et complectimini**
eam. In caritate. **et narrate.** hoc est

tat quanto hic durius existit affli-
ctus **L**aboremus illic peruenire vt
quod hic audiuim⁹ ibi aliqua do
mere amur videre quomodo illa ce-
lestis ciuitas continua fruitur leti-
cia vbi hymnidici angelorum cho-
ri a societas superiorum ciuium
vicissim de se omnes gratulatur.
ad illam ciuitatis dei iocunditate;
auidia deuotione prope m⁹ ad con-
templandum de hie rabilem domi-
nostri aspectum vt eum quez pre-
sentis peregrinationis regē ac ducē
habeamus. etiam post huius vite
terminum principem habeamus
ac leticie largitorē. Qui cum pa-
tre a spiritu sancto viuūt a regnat
in secula seculorum Amen

Psalmus. xlviii.

Audite hec o-
mnes gentes **T**itulus
In fine filijs chore ps
Cass. Tituli hui⁹ ve-

ba sicut sepe dē est cūda trahūt
ab dominum saluatore m. Ipse ei
in fine signatur. a per filios chore
intelligitur. a per psalmus sine du-
bio denunciat vt sub titulis pre-
dictorum psalmorum sufficienter
est dictum vt merito ipsius vocem
venturam esse sentiamus cui⁹ tot
indicijs lāpabilis sermo pmitit

Augustinus Omnia di-
uina eloq̄a
salubria sunt bene intelligentib⁹.
piculosa vō hīs qui ea volunt ad
sui cordis peruersitatez torquere.

potius q̄ suum cor ad eorum redi-
tudinem corrigere. **H**ec est emz in
hominibus magna et vsitata per-
uersitas quia cum delectant viuere
scdm voluntatem dei. deum volunt
viuere scdm voluntatem suam. Et
cū ipsi nolunt corrigi. illum volūt
deprauari. redum non arbitran-
tes quod ille vult. sed quod ipsi
volunt. **S**olemus autē audire ho-
mines mut murantes aduersus de-
um; q̄ malis bene sit in hac vita. a
boni laborent. quasi deus perue-
sus sit et nesciat qd agat aut om-
no auertit oculos suos a reb⁹ hu-
manis **M**urmurant ergo homines
qui propterea deum volunt colere
vt hic illis bene sit. quādo viderūt
eos qui deum non colunt posse at
q̄ florere felicitate terrena. se autē
deum colentes labōare i angustia
in necessitatibus. in eum na cete-
ris q̄ difficultatibus mortalitatis
humane **C**ontra istam vocem et
contra has blasphemias murmu-
rantium cantat sermo dñimus

Jeronimus Vel spiritus
sanctus in p-
sona predicatoruz hunc psalmus
eo q̄ doceat mundi diuicias cū va-
nis honoribus spernendas cauen-
das q̄ etiam serpentis astucias q̄
hominibus predictis cogitacōes
immitit ifanas. **I**n ptimis itaq̄
omnem orbem ad audiendum dei
verbum instanter commonet di-
cens

Audite hec omnes gentes
Vos omnes qui gentilitate
id est bestialiter viuistis **L**aurib⁹

operatione a psalā dīctum quod
est tangere. ppositionem meā. et il
lus quod in corde ppono. Et ē sen
sus. factis oīdam que dico. Deinde
incipit narrare que promisit se di
cturum. Et primo de pena malorū
que a timore incipit dicit in perso
na generalis hominis. Cur timebo
in die mala. hoc est in die iudicij
sed nonne dominus in nocte veni
et. scdm illud math. xxv. Media
autem nocte clamor factus est. Ec
ce sponsus venit. sed iudicij dies di
citur dies ppter manifestationem
operum: que nuda et aperta sunt
oculis dei. vt dicitur. ab eoz. v.
Facta questione respondet in pso
na malorum dicens. Ideo timēdū
est mihi. quia iniquitas calcanei
mei circumdabit me. Calcaneus
est extrema pars hominis et notat
finem vite eius et mortem in qua i
niquitas et pena pro iniquitate circu
dat hominem. hunc enim iniquitas
calcanei circumdat. qui extrema vi
te sue claudit sine scelerato. quos
reprobis contingere solet. De quibz
subditur. Qui confidūt in virtute sua
Nicola Circa quos sciēdū
est qd iniquitas cir
cundat impium ppter quam in iu
dicio condemnabitur. Ex duobus
principaliter oritur. scilicet ex presentis
prosperitatis inordinato appetitu.
et ex future felicitatis contemptu.
Circā primū dicitur. qui confidūt
in fiduciam et fidem ponunt in vir
tute sua in potestate temporali in
se et in amicis suis. Et in multitudine
ne diuitiarum suarum gloriantur.

tanq̄ in summo bono: et per conse
quens in abissum peccatorū labū
tur. tanq̄ circumdati calcaneo imi
qui **Cassiodoro** Necessē ē
tatis. ei vt tales
timeant finem. qui a de re munda
na misereri nolunt et pccatorum suo
rum penas conscia teste formidāt
Hugo quos ostendit eē de
ceptos dicens. Ha
ter non **Nicolaus** qd nul
redimitur. Ab
illa sententia extreme damnatio
nis videlicet. Ite maledicti in ignē
eternum poterit redimi prece vel p
cio fratris vel amicorum suorum.
scdm qd dicitur puer. vi. Zelus
et furor viri non parcat in die iudi
cij. nec ad quietem cuiusq̄ preci
bus: nec recipiet pro redemptio
ne plurima Sequitur redimet ho
mo. hō legitur interrogatiue qua
si dicat. Ipsē peccator poterit ne
seipsum redimere. quasi dicat nō.
quia in inferno nulla est redem
ptio. Ideo sequitur. nō dabit dō
placationē suam. lib est sacrifici
um vel oblationem suam pro pec
catis suis. vnde sibi placetur de
us. Et precij redemptiois ani
me sue. similiter non poterit dare
quia erit extra statum merendi.
propter quos sequitur. Et labera
bit in eternū. in tormentis perpe
tuis positus. et uiuet adhuc in fine
vt semper sentiet penam que a mo
rientibus sentitur. propter quod
dicitur apocal. nono. In diebus
illis querent homines mortem: et
non inuenient eam. et desiderabūt

mori a fugiet mors ab eis **Et** hoc
modo ex **Jeronimus**.
passus istum **Nō videbit**. Ad intelli
genciā cuius sciendum est.

Jeronimus q̄ si amator
mundi vide
rit hominem sapientem in deo de
hoc mundo migrare dicit **Quid hu
ic ieiunia : quid castitas : quid ele
mosine profuerant . nōne ipse mor
tuus**

Nicolaus Quia igitur mun
dani homines vident iustos a in
iustos sapientes a stultos simili
modo mori reputant : q̄ non sit a
lia vita post mortem in qua iusti
premierentur a stulti puniantur . a
hæc est occasio currendi ad vicia si
ne freno . **Vnde** in persona talium
dicitur sapientiæ secundo **Et** nichil
lo nati sumus . a post hæc erimus
tanq̄ si non fuerimus . **Et** postea
occluditur **Venite** ergo a fruamur
bonis que sunt a subditur . **Nullū**
pratum sit quod non pertranseat
luxuria nostra . **Et** per conse quēs
sales ponunt finem suum vltimū
in vita sua . nec post mortem quēt
aliud nisi q̄ remaneat in hominum
memoria . sed per talia deueniunt
ad penam inferni **Igitur** scdm istā
sentenciā dicitur sic **nō videbit** .

Hugo id est non credet aut
nō intelliget **interi
tū** **Igehene** qui est etern⁹ iux̄ illud

Gregorius Qui cor in
presentib⁹
figit : que sequuntur supplicia non
attendit . **Vnde** in cantico deutro

nomi⁹ dicitur . **Vnam** sapientiā
intelligerent : ac nouissima prou
derent . **Peruerius** ergo non prou
det futuruz damnationis interitū
Qui viderit sapientes morientes .
temporaliter . vnde sapientiæ . vij .
Vnus introitus est omnibus ad
vitam a similis exitus : supple fuit
carnem sed multum dissimilis fuit
spiritum . quia iustus transit ad
gloriam iniustus ad penam **Vn
de** subditur **Simul insipiens** .

Jeronimus Qui dei notici
am habere cō
temnit de quo apostolus ait **Ois
ignorans ignorabitur** . **a stultus
peribunt** . **Stultus** vero est qui in
diuicijs a non in deo sperat **Et re
linquent** alienis diuicias suas .

Augustin⁹ Ego disceptatio
sensum istuz
quia inclino in parabolam autem
meam . a video non frustra sic lo
qui scripturam . **Video** enim mul
tos iniquos mori : quibus succes
sores sunt filij iniquorum . filij sūt
filij alieni . **Omnes** enim iniquorū
siue filij siue parentes siue vicini
in hoc alieni sunt . quia illis de di
uis diuicijs subuenire non possunt
Quicunq̄ in tribulatione tibi sub
uenire non possunt . alieni a te fa
cti sunt . **Fratres** enim illius diuitis
sepulti in inferno successores diui
ciarum suarum alieni fuerunt . q̄a
in flammis ei ardenti subuenire nō
poterant . **Ait** enim . **Habeo** quin
q̄ fratres . **Unum** fratrem michi nō
feci qui iacebat ad ianuam meam
Et tamen si in aliquo proderet

tur. Vnde sequitur. Let sepulera eorum domus illorum. sunt in quibus habitant corpora eorum in eternum. s. huius seculi. vsq; ad resurrectionem. Vel ideo dicuntur hic esse Jeronim⁹ eorum perpetua habitatio. quia non resurgunt vt habeant vitam eternam. sed vt damnentur in pena

Nicola⁹ Uatnacula eorum in progenie a progenie. Faciunt enim magnas a sumptuosas tibus que possunt permanere in multis generationibus ad conseruandaz eorum memoriam a famam. Vnde adhuc subditur. vocau erunt nomina sua. id est de derunt causam vt fama remaneret nominum eorum. in terris suis. quia magis curant de fama: a in vita: a post vitam in terra propria q̄ aliena. Simile legitur secundi regum decimo octauo de Absalon. Vnde dicitur. Porro Absalon exererat sibi cum adhuc viueret titulum. id est statuam que est in valle regis. Dixerat enim. Non habeo filium. et hoc monumentum nominis mei. Et vocatur manus Absalon: vsq; ad hanc diem. Duius causa erroris subditur cum dicitur. Homo cum in honore esset. Honor hominis consistit in hoc. q̄ factus est ad imaginem dei. Capax ipsius per cognitionem a amorem. et sic ordinatur ad beatitudinem eternam quam homo carnalis non intellexit. se esse ad imaginem dei forma

sunt. Et ideo comparatus est iu mentis insipientibus. eo q̄ eligat vitam voluptuosam que uocatur vita bestialis. primo ethicoz. Let similis factus est illis. quia subtrahendo honore imaginis dei p̄ dicte non differt homo a brutis. Vnde a in talium carnalium persona dicit ecclesiastes terco. Vn⁹ est interitus hominis qui et iumentorum. et equa vtriusq; conditio. sicut moritur homo sic a illa moriuntur. nec habet aliquid homo iumento. **Hugo** Assimilatur enim homo equo per luxuriam. porco per gulositatem. Leoni per inconsideratam audaciam. Vulpi per dolositatem. Vespo per crudelitatem. et sic de singulis.

Nicolaus. Hec via illorum. id est progressus talis in vita presenti. scandalum ipsis. quia facit eos ruere de peccato in peccatum vt dictum est. a postea in ore suo complacerebunt. quia iactant se de tali vita: tanq̄ affecti felicitatem huius seculi. Nam laudatur peccator in desideriis anime sue a iniqu⁹ benedicitur. Sed quia non vident nec considerant penam sibi paratam post mortem. Ideo sicut dicitur. Sicut oues. scilicet ducte ad occisionem a hoc ignorantis sic isti in inferno positi sunt. id est ponentur post mortem. mors de pascet eos. scilicet mors gehenne que semper corrodit miseros sicut animalia herbas. vel sicut uere

mirabaris. Et merito non descen-
det cum eo gloria eius.

Hugo. Quia anima sen-
sualis leuius. .i. di-
uitis florentis in hoc seculo in vi-
ta ipsius benedicatur. et comenda-
bitur ab adulatoribus: qui assi-
stunt ta

Cassiodoro. Et in re-
libris garru-
litates et epulas pastoribus suis
lene optare consueverunt.

Jeronimus. Benedicatur er-
go a stultis pro-
pter potentiam. propter viduas et po-
tus affluentiam: qui sepe profe-
runt non de bene vivente sed de be-
ne pascente sententiam laudis

Augustinus. Tu dicis quod
manducavit
et bibit quia fecit quod voluit: quod
nam splendide est epulatus. Ideo
secum fecit bene. Ego dico secum ma-
le fecit. Etenim dives ille quando
quotidie epulabatur splendide:
bene sibi facere putabatur. Cum
autem cepit ardere apud inferos
tunc inuentum est male quod pu-
tabatur bene. Quod enim mandu-
caverat apud superbos hoc digere
bat apud inferos. iniquitatem di-
co quam ore cordis manducabat
ergo in vita benedicatur et in mor-
te torquetur

Nicolaus. **Loq**
bitur tibi. **Lo** domine pater te comen-
dans et laudans. **Le** cum benefice-
ris ei lib est cum operatus fueris
secum ad eius hunc temporales
vel honorem: vel **Cassiod.**
aliud simile

qui si aliquid contrarium patitur
blasphemare et murmurare non de-
sinit. Nos autem pio corde omni
tempore collaudemus dominum qui
salutem nostram semper in ad-
uersis et in prosperis operatur

Nicolaus. **Introi**
bit usque in p-
genies patrum suorum. Descendens
cum eis ad infernum sicut fuit imi-
tator paternorum scelerum.

Jeronimus. Magis enim
in diuicijs
quam in deo speravit: sicut omnes pa-
tres eius. Ideo de eo dicitur Egresse
eum in tenebras exteriores. ibi
erit fletus et stridor dentium.

Cassiodorus. Patres
enim ipsi
appellavit non tantum ex semine
carnis quantum ex morum imita-
tione secuti sunt. sicut in euangelio
dicit incredulis. Vos ex patre di-
abolo estis. **Abdidit**. **Et usque in eter-**
num non videbit lumen. .i. quia si-
cut peccata tenebrosa sunt. ita pec-
catoribus lumen sapientie aufec-
tur. **Et bene dixit**. in eternum non
videbit

Nicolaus. Nam h-
lumen. **Nicolaus**. non ha-
bet lumen gratie neque in futuro ha-
lebit lumen **Augustinus**
glorie.

Augustinus
quia et hic cum esset in tenebris
erat gaudens in falsis bonis et non
amans vera bona. et ideo hinc ad
tactarum ibit. et a tenebris somni-
orum excipiet eum tenebre tor-
mentorum. **Sed quare hoc quod homo**
ai in honore esset non intellexit.

Calliodo. Nam quāuis peccator in honore sit dum viuit. tamen quā potat dei imaginem. id ē habet ratioz se dūm quam deberet suo creatori obedire. recte dicitur dignitatem suam non intelligere dum talia facit que ab ipso creatore videntur omni no discrepare ppter quod comparatus est iumentis insipientibus a similibus factus est illis. Post q̄ enim omnia que fuerunt dicenda premonuit pulcherrimū psalmum repetita versus parilitate concludit vt se peccator a malo proposito remoueret cum notatam deformitatem suam intrata increpatione cognosceret. **Legendus est igitur sepe psalmus iste a in thesaurario memorie reponendus quando ipse in principio ammonet: vt cordis auribus audiatur. Ipse enim testatur eius meritum: qui eum ab vniuersis mundi partibus monuit studiose audiendū. to cumq; continet quicquid ad inspectiuam quicquid ad moralem pertinz disciplinam sicut supra pollicitus ē. dicens. Os meum loquetur sapiēciam a meditatio cordis mei prudentiam.**

Collector. Dicitur fr̄es karissimi mores nostros componere. temporalia cuncta despiciere. honorem transeuntem contemnerē. a eternam gloriam amare. Ad hoc enim dominus dedit nobis intellectum vt mandatis eius obediamus. precepit enim vt amemus celestia a contemnāmus terrena

vnde dicit. Polite diligere ea que in mundo sunt. ne cum ipso mūdo a concupiscencijs eius pereatis.

Jeronimus. De p̄remue quoq; deuz: vt ipse nobis tribuat intellectum quatinus dum ea que videntur cōtēnimus ad illa que non videntur bona videlicet celestia peruenire mereamur prestante domino nostro ihesu xpo cui est honor a gloria i secula seculoz Amen

Psalmus. xlix.

Deus deoz do

Titulus: psal. Asaph

Calliodorus. Asaph fuit filius barathiel qu. ij. paralippo. v. legitur electus inter quatuor cantuam magistros. vt instrumentis musicis psalmos domino personaret. hic pro sui nominis interpretatione in hoc titulo meruit adhiberi. Asaph enim interpretatur latine congregatio: que nunc est in populis christianis. Et loquitur in hoc psalmo de primo a secundo aduentu domini christi. psalmus enim iste discernit iustos ab iniustis. celestes a terrenis. sanctos a peccatoribus protestatur. in quo propheta non se locutum sed ipm dominū pronūnciat dicens.

Deus deorum **Nicola**
Ad cuius intellectum sciendum q̄ in plurali dii aliqui in scriptura di

cuntur prophete a sancti homines q̄
pre alijs sunt p̄ticipes deitatis. et
hoc modo dicitur infra. lxxi. psal.
Ego dixi dñi estis a filij excelsi oēs
Et s̄m q̄ exponit saluator. Job. xi
ca. bi. Illos dixit deos ad quos ser
mo dei factus est. Sedm hoc igit̄
dicitur. L

Deus deorum dominus. Ille
qui est verus deus a domini
deorum v̄ sanctorum p̄phetarum:
a apostolorum dominus christus.
Licet em̄ sit dominus om̄ium gene
raliter per creationem. tamen san
ctorum hominū dominus est speci
aliter inquantū obediunt ei sicut
fidelis seruus domino suo locut⁹ ē
s̄. in humanitate assumpta. Vnde
ipse dixit iohannis octauo. princi
pium qui a loquor vobis. L a v̄
cauit terram. **Ab ortu solis vsq̄**
ad occasum eius. hic secundum
hebraicam veritatem est finis p̄
mi versus huius psalmi. a est sen
sus q̄ v̄cauit habitantes in ter
ra ab ortu solis vsq̄ ad occasum:
ad legem euangelicam per se a p̄
Apostolos quos misit in mundū
sedm q̄ dicit in psal. xvij. In oēs
terram exiuit sonus eorum: a in
fines orbis terre verba eorum. **Lex**
syon species decoris eius. L

Calliodo De hac enim ve
lute speciem decoris eius id ē hu
manitatem christi dei: que erat spe
ciosa sine peccato annunciauerūt
in toto orbe terrarum. Vt didū fu
erat. ysaie secundo. De syon erit
lex. a verbum domini de iherusalē.

Nicolaus quia doctrina
legis euangeli
ce inde deriuata est ad alias p̄tes. L
Deus manifeste veniet. Dic agit
de secundo aduentu christi quan
do veniet ad iudicium. qui erit val
de manifestus sedm q̄ dicit salua
tor. **Matth. xxiiij.** Sicut fulgur erit
ab oriente a pariet in occidentem
ita erit aduentus filij hominis. vñ
de dicit. **Deus manifeste veniet** q̄
christus deus in humana natura
apparebit in iudicio: in qua fuit
iudicatus coram pylato. sicut scri
ptum est in apocal. Et videbit euz
omnis oculus. L **Deus noster.** In
quem nos christiani credimus. L
veniet. **Idico.** manifeste a non file
bit. L

Augustin⁹ Ipse si
let mo
do. quia patitur quotidie peccato
res mala facientes. et eum non cu
rantes. Silet adhuc a iudicio. oc
cularis est in celo. a adhuc inter
pellat pro nobis patrem. paciēs
est super peccatores: non exercēs
iram. ipsos ad penitentiam expe
ctat. Vnde ipse. ysa. xliij. ait. Tacui
semper. filij pacificis sui quasi p̄
turiens loquor. Ipse enim venies
ad iudicium loquitur quasi p̄
turiens in maxima asperitate a iras
peccatoribus dicens. **Matth. xxv**
Ite maledicti in ignem eternum.
Quomodo autem aduentus eius
erit manifestus ostendit cum sub
iungit. **Ignis in conspectu eius**
ardescet. **Hugo** Precedet em̄
eū ignis ma
terialis qui comburet sup̄ficiē t̄r
e. **8. iij.**

a aera quantum ascenderunt peccata hominum a fumus idolatrie

Jeronimus Ignis hic ligatur habere virtute. Illuminat enim a exurit. gaudeant iusti quod illuminabuntur ab eo. timeant peccatores quia exurendi sunt ab eo.

Hugo Sic ignis purgabit inuenit in bonis. inuoluet autem malos ut exuret sicut in alio psalmo dicit. Ignis ante ipsum praecedet et inflammabit in circuitu inimicos eius. **Et in circuitu eius tempestas valida.**

Cassiodorus Hec tempestas que non ventis agitur nec peccell seuentibus excitatur. Iudicatio domini indicatur quoniam a improvisa veniet a disceptationem suam nimia claritate raptabit. et erit valida quia omne genus hominum pro suis meritis momentanea celeritate discernet. sicut dicit apostolus. In momento in idu oculi in nouissima tuba. **Jeronimus** Et separet paleam a granis malos a bonis a quod ignis exurit: tempestas inuoluit.

Augustinus Exauciat vnusquisque cor suum a videat quid ibi fidei teneat. Si credimus futurum iudicium fratres. bene uiuamus. tempus misericordie nunc est. tempus iudicij tunc erit. ad quod iudicium dominus veniens. **Aduocabit celum de superum.**

Glossa Quod sic legitur. dominus veniens de

superum a patre aduocabit celum

Jeronimus et apostolos a omnes sanctos qui despectis terrenis que superum sunt sapienter a terra. et terrenos peccatores.

Hugo aduocabit dico hoc discernere. et ut per suam sententiam discernat a diuinitate. **et in suum.** s. bonos a malis.

Jeronimus et ut celestes ponantur ad dexteram. a hij s. peccatores ad sinistram collocentur. quibus dicitur est in iudicio. **Ite maledicti in ignem eternum. a ad sanctos. Ite in vitam eternam.**

Cassiodorus et vide quod primo aduentu suo dominus in discretio vocauerat omnes ut admoniti in hoc mundo corrigere debuissent. sicut in euangelio dicit. **Et exierunt in exitus uarium. a vocauerunt quos inueniunt bonos a malos.** In fine autem mundi aduocat omnes ut iustos iam discernat ab impijs: ne ulterius sic hic confusis habitationibus miscantur. Deinde ecclesia christi uerba facit ad angelos qui ministerio suo in fine seculi sanctos de uniuerso mundo congregabunt. quibus dicit. **Congregate uos angeli. ad christum. sanctos eius. a cunctos fideles qui uidelicet sancti.** **Jeronimus** **ordinant** a **prebent** testamentum eius. s. nouum super uetus. hoc est super sacrificia. s. peccatorum. **Cassiodorus** **ordinat** testamentum

tum eius qui faciunt ea que i testa
menti serie cognouerunt vt hospi
tem suscipere. elemosinam dare ca
ritati studere. hoc enim supra sacrifi
cium pecudum domino constat acceptum
Jeroni. In his enim misera
tionibus deus super
omnibus sacrificiis delectatur

Hugo. Et annuntiabunt te
iustitiam eius. Iqua discernet bo
nos a malis. reddens unicuique sicut
quod meruit. quoniam deus iudex est.
Si enim purus homo iudex esset:
posset falli vel corrumpi aut vinciri
a sic impediretur iusticia. Sed deus
est iudex qui nec falli nec corrumpi
nec superari poterit. Et quia supra
dixit propheta. Deus deorum dominus
locutus est. Consequenter declarat
quid locutus est dicens. Audi ser
uorum dei intelligendo. Popule meus. Ique
elegi tui legem tibi a quo carnem
assumpsit. I sic loquatur israel.

Nicolaus. Christus enim in pri
ma persona
predicauit filiis israel. Et si aliquando
alijs predicauit vt samaritanis.
tamen hoc fuit ita raro quod quasi nihil
reputatur respectiue. propter quod
Mat. xx. Non sum missus nisi ad oues
que perierunt domus israel. I a te
stificabo tibi. I verb et factis quod de
us tuus ego sum. I Repetitio ista
mentem solidat: ne semel dicta le
uia viderentur. Deus sum per omni
potentiam. tuus vero per gratiam
Deitatem autem testificatus est ver
bis. Job. x. Ego et pater vnum su
mus. factis sepe testificatus est se

deum esse. faciendo miracula per ipe
rum propria potestate quod est solius deitatis
Hugo. Sed quod iudei dicere pos
sent quia deus non est.
Ideo offerre tibi debemus sacrificia
ad quod respondet. Non in sacrifi
cijs tuis. I. s. veteris testamenti.

Nicolaus. Largiamur te. I tan
quam reprehensibilez
si omittantur. hoc a tempore passio
nis mee. quod vsque offerenda erant ex
obediencia dei. Holocausta autem
tua in conspectu meo sunt semper. I Re
gatio que ponitur in principio hu
ius versus. I. non etiam in ista clau
sula intelligitur. a est sensus. olo
causta tua non sunt in conspectu meo
semper. et de cetero non sunt mihi ac
cepta. Et hoc modo loquitur scriptura in
ps. precedenti. vbi dicitur. Non da
bit deo placationem suam. a precium
redemptionis anime sue. subintelligi
tur. similiter non dabit. Non ac
cipiam de domo tua vitulos. I. quasi
dicat sicut sacrificia veteris legis
non sunt amplius mihi accepta ra
tione obediencie. Ita nec ratione i
digencie. quoniam omnia animalia mea sunt.

Callio. Glossus doctor et p
fidelissimus institu
tor iudaicum propter inuolens a rebz car
nalibus amouens a ad spiritualia sacra
produces. pecudum sacrificia iam non dicit
exquirenda. **Hugo.** Et quia iuxta litteram
da. hu. cetera plana sunt vs
que ad illud versiculum. Immola deo sa
crificium laudis. iuxta sensum mo
ralem potest intelligi quod predicatum
est hoc modo. Laude laue cordis et
obedi mihi tu quod est. Popule meus.

quem precioso sanguine redemi.
Tu inq̄ audi vt scias quid a te ve-
tim. **La loquar ysaiah.** v̄ tibi qui
debes me videre in contemplatiōe
La testificabor. in consciencia tua
Libi. quia **deus tuus ego sum.**
Deus omnium sum per potencias
qua omnes creauī. a deus tuus e-
go sum per gratiam. **Vnde Apo-**
stolus. ad rom̄. viij. **Ipse spiritus**
reddit testimoniū spiritui nostro.
q̄ sumus filij dei. **Non in sacrifici-**
is tuis ar. **Jeronimus.**
quia corde contrito delector. **Vnde**
ps. **Sacrificium deo spiritus cotri-**
bulatus. **Olocausta autem tua.**
v̄ obediencia tua a orationes tue
in quibus te totum offers tanq̄
suauitatis **Hugo** **in sp̄ali**
incensū. **meo sūt**
sp̄. v̄ michi placent **lū accipiam**
de domo tua vitulos. neq̄ de gregi-
bus tuis hircos. **Per vitulos in-**
telliguntur inobedientes propter
vituloy insolenciā. **Per hircos:** q̄
habent exterius asperitatem i pel-
le signantur ipocrite. **Quasi ergo**
dicat de congregatione a de cōuen-
tibus vestris non sunt michi acce-
pti inobedientes ipocrite. **Quoni-**
am mee sunt omnes fere siluati.
v̄ omnes fideles qui in istius se-
culi nemoribus versantur. **lū mēta**
in montibus. v̄ pastores qui por-
tant onera subditorum in prelaturis
a boues. v̄ omnes penitentes
qui arant terram corporis sui pe-
nitenciam. **Vel boues doctores**
sunt: qui seruant sacram scriptu-

ram. **Cognouit omnia volatilia**
celi. v̄ omnes contemplatiuos. q̄
cum conuersatio est in celis vt di-
citur ab philipp. iij. **Let pulcritudo**
agri mecum est. **Per pulcritudi-**
nem agri significatur honesta vi-
ta laicorum qui sunt colendi vt a-
gri diligencia a predicatione pre-
latorum a doctorum. **Vnde in can-**
ticis vij. **Egrediamur in agrum.** cō-
moremur in vllis. **Egrediamur**
ad predicandum. a cōmoremur
ad confessiones audiendum.
Si esuriere non dicam tibi.

Jeronimus. **Esurite de in-**
ruptibilibus. sed vt faciat q̄s vo-
luntate eius **Ip̄e em̄** s̄ cit q̄ sunt ei⁹.
quoy bonā cōuersaciōe ip̄e esurite
lū meus est ei⁹ orbis terre. v̄ sancta
eccā p̄ orbē terray diffusa. **lū pleni-**
tudo eius. **Joēs eius incole ascribū-**
tur noi meo q̄ xp̄iani dicuntur sed
q̄ non omnes elegit subiungitur

Hugo. **Quid māducabo**
carnes tauroy. v̄ nū-
quid delectabor in maceraciōe sup-
loy. **aut sanguinem hircoy pota-**
bo. **Per hircū ipocrita** signatur
Sanguis hirci frangit adaman-
tē a lingua ipocrite viz ostantē per-
turbat a frangit. ostendēs igit a
simulationes ipocritay dñs rep-
bat q̄b⁹ nec pascit nec delectatur.

Cassi. **Postq̄ dñs exp̄ssit q̄**
respuit. oñter dēdarat
q̄ ipse poscit. **Nicola⁹** v̄ n̄ amo-
to sacrificio veteris legis qd̄ fiebat
de pecoribus. hostat nos ad sacri-
ficiū noue legis qd̄ tradidit nobis

de suo proprio corpore facienbū sed in
q̄ dicitur lu. xxij. **Cum** dixisset.
Hoc est corpus meum quod pro
vob̄ tradē statim subdidit. Hoc fa
cite i meā omē oracōz. vñ dicit. **Im**
mola deo sacrificiū laudis. **I**n sacri
ficiū eukaristie q̄d immolatur cū
laudibus. **Cal.** Ille p̄fecto di
dimis. **Cal.** gne offert hoc
sacrificium qui a terrenis vicijis ē
segregatus a moritur seculovt fi
at hostia acceptabilis christo

Jeronim⁹ Hoc est sacri
ficiū acceptabi
le hoc est holocaustum pingue vt
laudent deus ab homine quez cre
avit quem redemit cui a regno cēz
leste promittit. **La** redde altissimo

vo **Nicolaus** que pro
tua. **Nicolaus** misisti i
baptismo renunciano dyabolo a
omnibus eius operibus. a h̄o q̄n
tum ad omnes catholicos. Et que
promisisti in susceptione sacri ordi
nis. vel in professione religionis.
a hoc quantum ad clericos a reli
giosos. **Vel** que promisisti in ordi
ne matrimonij a hoc quantum ad
coniugatos. **Tu** ergo cuiuscunqz
status existis si non reddis quod
vovisti digne nō accipis h̄o sacra
mentū

Castiodo. Postq̄
sacrificiū placaretur. nunc oblatō
nis ipsius premiū pollicetur dicens
Et muoca me. **Hoc** precepit
ne quis ipem haberet in terreno so
lacio vbi caduca sunt vniuersa a
plus infirma solacia. a addit **In**
die tribulationis. **Nicola**

us. **is** est temptationis. a
Lerua te. **h**ic dicit **Apostolus**.
prima ad corinth. deamo. **Fidelis**
deus qui non patietur vos tempta
ri vltra id quod potestis. sed faci
et cum temptatione auxiliū vt pos
sitis sustinere. **a** honorificab me.
id est magnum auxiliatorem me
pronuncies a sic eris michi causa
honoris. dando alijs exemplum:
vt me ho **Castiodorus**

Et quia superius dixerat dominus
Immola deo sacrificiū laudis.
nunc prauos a laude sua excludit.
ne lingua eorum presumat deo
laudes canere. quibus turpis con
scientia poterat obuiare. vñ dicit

Peccatori autem dixit deus **q̄re**
Hugo tu enarras iusticias
meas. que sunt de p̄
mijis honorum. a de penis maloz

Castiodorus. Hoc est
peccatoribus intelligendum. qui
corde indurati sunt. a a scelerum fu
orum prauitate non desinunt. **Ce**
terum conuersis a penitentibus
laudes non interdicat diuina demē
cia. **Sequitur.** **Et** assumis. **In**
di gna presumptione. **Testamentū**
meum. **I**am nouum q̄ vetus **p**
os tuum. **Hoc** interdicat pecca
tori ne per os sceleratum atz blas
phemum sancta a veneranda ver
ba posse progredi videantur. **In**
cipit enumeratio eorum quibus
dei verbum interdictū esse cogno
scitur. **Vnde** dicit. **Qu** vero odi
si disciplinam. **Opis** disciplina

qui ad correptiones iustas iniqua
presumptione remurmurat.

Jeronimus. La proiec
ti sermo es meos retrorsum: quia que predica
bas in ecclesia non custodiebas in
vita.

Nicolaus. Deinde
particulari exprimit vicia peccatorum
dicens. Si videbas furem curre
bas cum eo: videlicet in furto eius
participando. vel exemplo illius
aliud furtum committendo. aut se
quendo concupiscentiam oculorum
tuorum. La cum adulteris portio
nem tuam ponebas. Quando ei
in adulteris laudibus vel in conse
taneis voluptatibus es adiunctus.

Cassiodorus. Quia si quis de
consiliando: aut laudando ammi
nicula prebet adultero. quibus vo
ta sua perficiat. habere ibi sine
dubio dimoscitur porcionem. Nam
si sui facultas suppetit et a malo non
reuocat excedentem. Ipse quoque
titiceps probatur erroris. quia debet
mus hanc conscientiam caritati ut
neque nos neque alios perire paria
mur. Nec littera ita debet accipi:
ut in his peccatis prehabitis oia
crimina retuisse videatur.

Jeroni. Quibus cum tu pecca
tionem tuam quam cum deo et
angelis habere debueras pones
illam in **Cassiodorus**. postquam
inferno. **Cassiodorus**. de fur
to atque adulterio arguit peccato
res. nunc etiam de conscientie pra

uitate et lingue dolositate ac cusa
tur cum dicit. Os tuum. id est co
gitatio cordis tui. Abundauit ma
licia. Tunc enim malicia cordis
abundat quando istius seculi dele
stationibus mens humana pro
greditur et per diuersa genera pec
catorum iniqua voluntate grassa
tur. et lingua tua concinnabat do
los. id est componebat.

Jeronimus. Hoc multis
modis intel
ligi debet. nam qui falsum laudat
dolum facit. et qui consilia maligna
prestitit: in eadem iniquitate ver
satur. Et qui male agendo bene lo
quitur: in hac prauitate deducitur.
Et quicquid postremo verum aut sim
plex non fuerit dolosis moribus
applicatur. Aptissime autem positum
est concinnabat. quod decipie nium
mos est sic falsa componere. ut in ali
quo lepore verbo et audientium audi
bus blandiantur. sicut in liiii ps
est dictum. Molliti sunt sermo es eius
super oleum. et ipsi sunt iacula.

Hugo. Consequenter redargu
it peccatorem quod ipse
fratri falsum crimine dicit. Et dicit
cum studio nocendi. aduersus fra
tre tuum lo **Nico**. falle ipsum
quebaris. **Nico**. accusando in
iudicio vel calumniose ipsum ob
iurgando. et aduersus filium matris
tuae. et aduersus proximum tuum.

Cassiodorus. qui est filius matris tue
tibi per regna cordis patris fratris caritate
coniunctus est. ponebas scandalum.
plendo ei occasionem ruine ex verbis

tuus malis **Jeronimus**.
a factis.

Deo fecisti a tacui. I quia exami
nanda ea futuro iudicio reſeruaui

Nicola⁹ deus enim mala
noſtra non ſtatim
punit ſed frequenter differt ſedm
ordmem ſapientie ſue. Et ite o vide
tur malis q̄ nō debeat alias puni
re. **Ite** ſubditur. **Exiſtimasti** .
o tu inique q̄ ero tibi ſimilis .

q̄ non diſpliceant michi peccata
tua. eo q̄ non ſtatim punio ipſa.
ſed expecto tempus debitum. **Ite** o
ſubditur. **arguam te** . ſaltē in mor
te. **Jeronim**⁹ . Vel in iudi

cio futuro :
cum in ſiniſtra parte ſedis mee fu
eris collocatus **La ſtatuiam** . **Ite** c
peccata tua **contra faciem tuam** .

Hugo . quia peccata tua te
accuſabūt p̄ remor
ſum conſciencie : quaſi quedam p
ſone ſtantes

Caſſiodo .
contra te .

Per hanc autem ſententiam : futu
ri iudicij cognoscimus qualitatez
quia omnis peccator ante ſe vide
bit ſtare quod ſe putabat obliu
i omis beneficio p̄terſiſſe . horror im
menſus formido inestimabilis il
la . homines videre per quos ſe no
runt ad eterna ſupplicia peruenire

Vnde **Iere** . ij . ait . **Arguet te mali**
tia tua .

Hugo p̄pter quod p
pheta monet

penitentes vel peccatores vt cōuer
tantur dicens . **Intelligite** . ſed eſt
in corde reuolūte . **hec** . videlicet ſu
pra dicta quib⁹ dñs reproberet a q̄b

requirat **La** obliuſcimi ſeum .

Caſſiodo . qui contemni
tis iniqua p̄ſu
ptione precepta ipſius . **Ne** quan
do . **ne** aliquando **l** rapiat . ſed eſt
rapi vos

Nicola⁹ de p̄ni
permittat

Nicola⁹ . vita
ad mortem vel ad iudicium **La** nō
ſit qui eripiat . I quia i inferno nul
la eſt re

Caſſiodo . qm̄ ſo
temptio

Caſſiodo . minus
ad vmbitiam trahit . non eſt qui
literare poſſit . **Ad** idum quippe cū
a ipſe auctor criminū eterna cruci
atione damnetur .

Sacrificium
laudis honorificabit me .

Ite non
quale ſclerati canunt . ſed quale
pura mens conſueuit off erre

Ite enim ſacrificium laudis honorat do
minū . quod puritate fidei : a actio
nū probitate fuerit imolatum .

Jeronimus . de omni bo
no q̄ ſancti

faciunt deus honoratur . **Vnde** dic
ſanctus paulus . quodcūq̄ facitis
in verbo aut in opere . omnia i glo
riam dei facite . vt ſedm euangeliū

videant opera veſtra bona a glori
ficent patrem v̄m qui in celis eſt

August . **Ab** hoc ſacrificio
excluduntur q̄ ma
le viuūt : a tene dicant . quia qui
male viuendo offendunt deum nō
laudant .

Sequitur . **Et illic iter** .

Jeronimus . **Christi** iter
per opera ſā
ctoꝝ ē . **Im** q̄ o nō dā illi ſalutare dei .

Hugo . **ipſum** illi : qui prece
pto dei patris ſaluauit mundum .

Cassio Vel illic hoc est in sa-
crificio laudis est iter
hoc est beatissima psalmodia que
ducit ad dominum christum **Glosa**
Seita que ducit ab celi terreque cre-
atorem. Verum istud iter non pe-
dibus sed sanctis mentibus ab-
latur. Quod si puro corde gradi-
mur nos ducit ad christum fitque
nobis illa scala **Jacob**. que ascen-
dentes perducebat ad celos

Augustin⁹ In princip-
o huius ps
quantum nobis valeat sermo si
ad correctionem vite nostre: et ad
speranda premia eiusque penas me-
tuendas vnus quisque in se metiat.
et consuetudinem suam ante oculos
eius sine dolo ponat. nec sibi blan-
diatur in tanto periculo. quoniam
ipse dominus deus noster nulli bla-
nditur. et si consolatur nos promit-
tendo bona sua et confirmando spes
nostram. male viuentibus tamen
et contemnentibus verbum suum
omnino non parcat. Interroget se
vnusquisque dum tempus est et ubi
sit videat. et aut perseueret in bo-
no aut mutetur a malo. Sic enim
dicit in hoc psalmo. non quicum-
que homo: aut non quicumque ange-
lus sed deus deorum dominus locutus est.

Collector In quo psal. hoc
tribili premoniti-
one nostris incutitur mentibus il-
la extremi iudicii dies metuenda
de qua sophonias propheta primo
dicit. Dies illa dies ire. dies tribu-
lationis et angustie. dies calamita-
tis et miserie. dies tenebrarum

et caliginis. dies nebulae et turbis.
dies tenebrae et clangoris. In qua vni-
uersorum actus durissima exami-
nabuntur discussione. Quia propter
preueniamus faciem nostri iudi-
cis. in compunctione cordis fletu
lacrimarum: prius quam ab hac vita
rapiamur ad iudicium. dum adhuc
nobis tempora restant penitentibus
quatinus ab hac terrestri domo
nostra educi. placatum inuenia-
mus dominum: ac redemptorem
nostrum iherosum. cui cum patre et
spiritu sancto est honor et gloria
in secula seculorum Amen.

Psalmus I.

Miserere mei Deus secundum

magnam misericordiam tuam.
Titulus. Psalmus **Dauid**: cum
venit ad eum **nathan** propheta:
quando intrauit ad **bethsabee**.

Nicolaus. Sciendum quod
hoc non fuit
immediate post adulterium quod
commisit **dauid** cum **bethsabee**.
sed quando post mortem vris **da-
uid** accepit ipsam in uxorem. tunc
venit **nathan** ad arguendum **da-
uid** de peccato adulterii: vt habet
tur secundi regum duodecimo

Crisostomus. super e
psalmum. **nathan** igitur propheta
veniens arguere **dauid** de peccato suo
non dixit. o iniquus. o inuide. o aduiter:

o homicida. sed sententiam qua
sanaret vulnus peccati ad tempus
abscondit sub umbra parabole
dicens. Duo inquit viri erant in ci-
uitate vna. vnus diues et alius pauper
Diues habebat centum oves. pau-
per solam ouiculam. Diues paupe-
ri vicino abstulit solam suam ouic-
ulam. Iudicante igitur dauid. quod
diues qui hoc fecerat dignus esset
morte respondit Nathan. sic tu feci-
sti. qui cum multas vixores et con-
iugas haberes. vnam quam ha-
bebat vias rapuisti. **Dauid** ergo
velocius rediens ad conscientiam
dicit. Peccavi domino. Statimque p-
phetam abiicit. Dominus transtu-
lit peccatum tuum. Non morieris
Hec dico ut audiant peccatores.
et qui in multis delictis sunt non
desperent. medicinam domini tan-
tum feliciter penitent. **Attendat**
quod bonitas et indulgentia demen-
tissimi dei sine mora secuta est pe-
nitentiam confessionem fidelissimi famuli eius
Vnde alter propheta. Dic tu prior
iniquitates tuas ut iustificeris

Castiodorus latronis
quidem nos
mutat repentina confessio. **Petri**
lacrimas subito gaudemus fuisse
respectas. **Blanditur** nobis momen-
tanea humilitas publica. **Dauid**
autem dum sua peccata prolixius
narrat. debet exemplum
vnde se generalitas possit absolue-
re. **Crisostomus.** Considerate
ergo diligentius siue iusti siue pec-
catores. vtrique enim parti utilis est
iste psalmus. peccatori autem ne

semetipsum despiciat aut propter
magnitudinem peccatorum suorum et dei
clementiam desperet. **Iusto** autem ne
in prosperitate aut aliqua pacis se-
curitate consistens per negligenti-
am aut desidiam obtorpescat. quis
enim de se possit confidere: quando
prophetam audiuerit in tantis pec-
catis lapsum. de quo ipse deus ta-
le protulerat testimonium. **Inueni**
dauid filium yesse vitum secundum cor
meum. **Iste** inquam vir qui testi-
as superauit: qui **Goliath** interfe-
cit leonem suffocauit. qui vrsum
constrangulauit. ut habetue pri-
mi **Reg. xvij.** Qui in regali culmine
vitam monachi imitabatur. Dice-
batque. Non margaritis ornabo le-
ctum meum. sed lacrimis per sin-
gulas noctes lauabo stratum meum
In die procurabat palacium. et
nocte deo vacabat. ut si forte in die
aliquid contraxisset peccati. per no-
ctes lacrimis expiaret. et tanquam in
portu quietus degens familiaris
colloqueretur deo. **Iste** autem ta-
lis ac tantus vir: spiritus sancti
graciam habens in iuuenili etate
senior qui usque ad ethera celi per-
uenit. ut desuper mereretur lau-
dari post victoriam bellorum. post
sobrietatem post castitatem. post
modestiam: cum obtinisset re-
gnum gentesque subiugasset. et pacem
vniuersa teneret. tunc negligentior
et segnior factus est. ut abdiscat
quantum bonum sit tribulatio: quae
tanquam virtutum omnium mater est
Interea dum haec securitas esset: contigit
ut ambulans in meridie in

solario domus regie curioso oculo
videret mulierem ex aduerso se la
uantem a concupisceret eam. Erat
mulier pulchra valde. sed pulchritu
do non est in culpa. quia pulchritu
do est dei donum. Sed quid est spe
ciosa mulier. sepulcrum dealbatu
m nisi fuerit sobria casta a publica.
pulchritudo est sine hys virtutibus
patens precipitium. venenum in si
pientibus compositum. Decus ei
marcescit corporis infirmitate. a
pulchritudo egritudine tabescit. Ani
me autem pulchritudo immortalis
est a eterna. Videns itaq; dauid
mulierem militis speciosam sagit
ta libidinis tactus est corde per fe
nestras oculorum. Audiant curi
osi qui pulchritudines considerant
alienas in spectaculis theatralib;
a ad excusandas excusationes in
peccatis dicunt Spectamus quide
sed nihil nocemur. Dauid tantus
ac talis lefus est a tu. te putas no
posse lebi. Ille lefus est qui tanta;
habeat spiritus gratiam. a tibi
quomodo potero credere sine vul
nere euasisse. a ille quidem non
vidit meretricem nisi de solario do
mus sue. Tu autem in theatro vbi
a locus condemnat animam sapie
tem. Ibi enim non solum vides
res infaustas. sed etia audis spur
culoquia et ex ipso inassu meretri
cis habituq; mollioris vbi audi
tu et cantu dyabolico lebuntur
aures. a vndiq; percutitur mens
tua. a cum tante sint corruptele
tantaq; precipicia quomodo possuz
tibi credere q; a talibus testijs vul

neratus non sis. Nunquid lapi
deus es aut ferreus es. a non arde
bis. sponde lucernam in fenem si po
tes dicere. quoniam non exurit
fenem. quod autem fenem est
hoc est no **Augusti**. Atten
stra natura. Sed a e
est ergo infirmitas carnis a recor
danda sunt verba apostoli dicen
tis. Non regnet peccatum in vno
mortali corpore. Non dixit non sit.
sed non regnet. Inest peccatum ai
delectaris. regnat si consenseris.
sed respondes. fortiter me teneo.
nunquid tu fortior q; dauid.

Cassiodoro. O peccata in re
bus letissimis
plus cauenda. Dauid in saulis p
secutione numerosas virtutes ex
eravit qui positus in regni securita
te deliquit. quo facto docemur feli
citate mundi istius non oportere
perquiri. quando magis in affli
ctione proficitur a in prosperitati
bus plerunq; peccatur. Dauid ita
q; exemplar peccatoris vel penite
ntium non excusans peccatum suu
sed ipsum publice confitens mise
ricordiaz domini humiliter imple
rat dicens

Miserere mei deus

Hugo. quia miser factus
sum per peccatum
quia vt habetur in proverb. piiiij.
Miseros facit homines peccatuz
et quia magna est miseria mea.
miserere mei. L. sedm magnam mi
sericordi **Jeronim** est mi
am tua. noz

miseri cordia dei hic i presenti hoc
est quia homo cum non esset: ex ni
chilo creauit illum deus ut esset. a
regie ac gubernat. Maior miseri
cordia est quando ipsum hominem
quem creauit a recreauit a in futu
ro remu **Castiodorus**

Quis enarrare sufficiat quanta dei
sit misericordia ut mundi creatore
de celo deponerit a terreno corpore
induerit conditor. eum qui i eter
nitate patri manet equalis. mor
talitate coequauerit a nobis. for
mam serui domino mundi impo
sit ut ipse panis esuriret. a fons vite
siccet. virtus infirmaretur. omni
potens vita moreretur. Que demig
maior misericordia quam propter nos
creari creatorem. seruie dominato
rem. vni redemptorem. humiliari
exaltatorem. occidi uiuificatorem.
Hec est illa magna misericordia
domini quam sanctus vir explicare non
poterat sed facile se per eam crede
bat a solui per quam humanum
genus iam tunc cognoscebat pos
se liberari. Sequitur **¶ Sedm mul**
titudinem miserationum tuarum.]

Glosa Deus misericors est
ex natura. et misera
tor in effe
ctu. **Nicola** Imploran
do misera

onum multitudinem ostendit sue
culpe multipliciter dicens
Iero Confugio ad misera coes
tuas a grauib9 vulneri
b9 tunc remissionis infundas vi
de subdit **dele iniqui**
Casti.

Præta sunt ergo in omnibus delictis
suis pietatis multitudinem ut illa
mereretur euadere que diuersis te
poribus se memineit perpetrasse
Prudentissime autem delicti nullum
volebat remanere vestigium quia
ille solus in libro vite describitur
cuius omnia peccata delent **Chri**
sost. super eundem psalmum. **S**
dyabolus penitentis fiduciam in
tanta miserationum domini multitu
dine fixam obscurare nitens. hu
iusmodi suggestionibus eum pul
sat dicens. **Omnes** iuuentutem tu
am oem vitam tuam perdidisti. au
te eras in teatro cum amicis. in
chorea cum sodalibus. in supana
ri cum meretricibus. Deinde rapu
isti. auaricie studuisti. periurasti
blasphemasti. **Quid** tibi iam spes
salutis est. peristi. feuerit ergo iam
vel presertim vite voluptatibus. du
cito cor tuum i leticia. **Hec** dyabo
li verba sunt. ista inimici consilia.
Sed mea verba sunt contraria. si
lappus es poteris surgere. peristi po
teris saluari. fornicatus es si pote
ris te continere. ad spectacula prue
bas. sed poteris reuocare pedem.
vbi quia in vtraque parte liberum habes
arbitrium. tantum vel parua inci
piat esse conuersio tua. paululum
penitere. redi ad conscientiam tuam.
et funde lacrimas. considera temet
ipsum. propone ante oculos tuos
iudicij diem. a paradisi delicias que
preparantur sanctis. **Peccasti** pe
nitere et confitere dum adhuc vi
uis et in ipso lectulo positus etiam
si hoc potest examigans. penitere
65

etiam de hoc mundo exiens: ut de
hac compede libereris. non impe-
ditur temporis angustia misericor-
dia domini. **Q**uomodo inquit et
qualiter. mille criminibus obnoxi-
us non possum in nouissimo die pe-
nitere. **P**otes et valde carissime.
In exitu tuo dum cogita. testame-
tum relinque pauperibus. tu illic
vadis et opera tua maneat. **N**o-
lo mihi dicas **V**nde nosse potero si
qualem cumque veniam habeo ubi
misericordia dei imploratur. **Q**ue-
stio non expectatur. **M**isericordia
dei inestimabilis sine fine est que
comprehendi non potest superans
omnem sensum. **Q**uid enim est pec-
catum ad domini misericordiam. **T**ela
araneae que vento flante nus-
quam comparat. **N**ec dico non ut ne-
gligenter vos faciam. **R**em si ut ad
fidem vos salutaris expectationis
abducam. **S**equitur. **A**mplius.]
hugo id est multum. **T**ransla-
tio enim romana huiusmodi
que quaque id est a pena et culpa.
laua me ab iniquitate mea. quae
commisi in proximum. et a pecca-
to meo munda me. quod in me ipso
contrari per voluptatem carnis
mee. **J**eronimus. **A**cti
dicat
Tu potes mihi plus remittere quam
ego te intelligam rogare. **C**onse-
quenter penitens inducit persuasi-
onem ad impetrandam dictam re-
missionem dicens. **Q**uoniam in-
iquitatem meam ego cognosco.]
Cassiodorus. **I**lli pro-
bantur.

cognoscere peccata sua qui ea vide-
tur propria execratione damnare.
Perfecta enim penitentia est futu-
ra cauere. et preterita lugere.
Hugo. **E**t quia ex cognitione
iniquitatis mee puni-
or. **I**dcirco. **P**eccatum meum con-
tra me est semper. **I**n conscientia
remor. **C**assiodorus.
Juste ergo petebat absolui quia
hic formam illam visus est sibi fe-
cisse futuri iudicii. **N**ic ergo qua-
siam in futuro iudicio constitutus
delictorum suorum aspectus terre-
rimos per **C**hrilostomum.
Si ergo tu memor sis peccati tui:
deus non erit memor. **V**nde ipse ait
Ego super inquit dominus qui deleo
iniquitates tuas. **T**u vero memor
esto earum. **V**t quid ego memor
sum. et vt gratior inquit sit misero-
cordia mea. vt sentias et cognoscas
quid tibi concesserim. **S**ancti enim
virtutes suas non meminere:
sed peccatorum suorum memori-
am in publicum reuocabant. **T**u
ergo bonum si quod operaris abs-
conde et peccatum tuum confitere
quia peccare non erubisti: nec eru-
bescas confiteri. **H**abeto tibi et co-
scientiam tuam. et scribe peccata
quotidiana. **E**t quia per diem te
occupat iniunctum tibi negocium:
confabulatio amicorum: domesti-
corum necessitas filiorum: curae et
uxoris sollicitudo et malicie timor
et mille cause circumdederunt te. **I**dcirco cum in lectulum tuum vne

ris vt sopori membra concedas et
nemo tibi molestus est. nemo te
pulsat: anteq̄m veniat tibi somnus
Aperi codicem conscientiam tuam
reminscere peccata tua. Si quid in
verbo in facto in cogitatione pecca-
sti. Hoc enim dicit in quarto psal-
mo. Que dicitis in cordibus vestris
et in cubilibus vestris compungi
mini. Dicitur anime tue in corde tuo
Vbi et quomodo o anima expen-
dimus diem. Quid boni fecimus
aut quid mali operati sumus. Si
quid boni fecisti: gratias age deo.
Si vero quid mali: de cetero non fa-
cias. et reminscere peccatorum tu-
orum. effunde lacrimas et poteris
in ledulo tuo ea delere. Propone ti-
bi timorem gehenne. iudicij ter-
ribile facito tibi metipsum. et prepa-
ra ad confessionem cogitatum tu-
um vt non in futuro die peccata tua
reocidentur. Si sic contra te pecca-
tum tuum est semper: certe vni-
que **Nicolaus** **Tibi soli**
peccavi. scilicet tanq̄ iudici a pu-
nire potenti. Peccauerat enim con-
tra **Vriam** occasione adulterij et
homicidij: tamen quia erat rex non
habeat iudicem superiorem qui
posset eum punire nisi deum Vnde
beatus **Isidorus** in libro de summo
bono ait. Facta subditorum iudi-
cantur a nobis. nostra autem de-
iudij **Hugo** **Let malum** com-
eat **coram te feci.** Id est te pre-
sente a vidente qui vbiq̄ es et om-
nia nosti. **Cassiodorus.** Argu-

it igitur dementiam suam qui non
expauit tanto iudice presente pec-
ca **hugo** **Et quomaz** coram te
peccavi: oro vt mun-
des me **vt iustificeris** Id est vt iu-
stus et verax inueniaris **In sermo-
nibus tuis** quibus promissisti re-
miam peccatoribus penitentibus
dicens **Ezechielis. xvij.** Quacumq̄
hora inge muerit peccator omnium
iniquitatum eius non recordabor
amplius **et vinctas** Id est superes
omnes alios in iusticia **cum iudi-
caris** Id est cum mihi a alijs in iu-
dicio compararis Vnde **Job. xxv.**
Nunquid iustificari potest homo
comparatus deo. Vel penitens con-
fiteatur christo homini peccatorum su-
um dicens **Tibi soli peccavi.** qui
solutus sine peccato es **Iudicio** tu so-
lus vere potes arguere a punire
peccatores **Glos** Ille est iustus
reprehensor qui non habet in se quod reprehenda-
tur. **et malum coram te feci** que-
n ullum latet **Jeronimus**
se cretum **vt iustificeris in sermonibus tu-
is.** Iustificatus es domine **Jesu** in
sermonibus tuis ductus pro popu-
li peccatis ad mortem non est inuen-
tus dolus in ore tuo **et vinctas cum**
iudicaris. Iuasti iudicatus cum in
te nihil dignum morte princeps te-
nebrarum inuenit **Vicit christus**
dyabolum. vicit et mortem. Vnde
Osee 13. dicit **Ero mors tua o mors**
Consequenter penitens allegat
peccatum suum remissibile ex hu-
mana fragilitate dicens. **Acc**
S. ij.

enī in iniquitatib⁹ conceptus sū.]

Nicolaus. quia homo ab Adam per carnalem generationem in unione anime ad corpus contrahit originale peccatum quod est ad peccata actualia inchoatum ratione fomitis remanentis. etiam in illis qui mundati sunt ab originali peccato in quantum est culpa. **Thomas** in compendio **Ram** culpa originalis peccati in baptismo quantum ad reatum damnationis purgata adhuc remanet fomes a promitas peccandi quantum ad fomitem concupiscentie cum qua nos oportet quod vivimus pugnare.

Collector.

Vnde **Apostolus** ad Romanos vii ait. **Scio** quia non habitat in me hoc est in carne mea. bonum. **Et** infra. **Vide** etiam lege id est naturam pronam ad peccatum. in membris meis repugnantem legi id est rationi me.

Gregorius. xi. moralium. **Hinc** est quod homo plerumque temptatur nolens: et immunda quedam in mente patitur quibus ex iudicio rationis reluctetur. quia conceptus de immundicia ad mundiciam tendit. hoc conatur vincere quod est. **Quisquis** autem occulte temptationis motus atque immundiciam cogitationis evertit: nequa quam sibi ad suam mundiciam tribuat. quia de immundo conceptus semine: mundum nullus facere potest nisi qui mundus per seipsum solus est. **Hugo** **Et** licet non sit

nisi unum originale peccatum. tamen dicitur in iniquitatibus conceptus sum. vel propter pluralitatem sequela scilicet miserie vel penae. **Vel** propter pluralitatem nominum originalis peccati. habet enim xv. nomina ut colligi potest in glossa ad Romanos quarto et quinto capitulo. **Et** in peccatis meis concepit me mater mea. **Id** est in concupiscentiis libidinis. que peccatum esset. nisi per bonum coniugii excusaretur.

Augustinus.

Nemo nascitur nisi trahens penam mortis a meritum pene id est peccatum originale ex adam. **Dicitur** in alio loco propheta. **Nemo** mundus in conspectu tuo: nec infans unius diei super terram. **Non** igitur in iniquitate concipiuntur homines et in peccatis a matribus aluntur quia peccatum est miscel coniugibus. sed quia illud quod fit: ut sit de carne penali. **Pena** enim carnis mors est. **Vnde** **Apostolus** ait. **Corpus** quidem mortuum est propter peccatum. **Opus** hoc castum in coniuge non habet culpam. sed origo peccati trahit secum debitam penam. **Erat** enim dominus mortalis sed non de peccato suscepit penam nostram. sed soluit culpam nostram. **Merito** ergo in **Adam** omnes moriuntur. in christo autem omnes vivunt.

Cassiodor.

Sicut enim in predicto versu commune delictum approbavit. quia nemo a peccatis rediretur exap

tus Sic iterum per suam confessio-
nez sibi supplicat subueniri quoni-
am in confitendo peccatum verita-
tem asserit. **hugo** **Ecce** enim
dicens **veritatem** di-
leristi. **lib** est in confitente. seipsum
accusante. quia si ipse accusat: tu ex-
cusas. ignoscis confitenti seipsum
tamen pu **Callio**. Non enim
nienta. **Callio**. delectatur
deus penis nostris sed confessione
querit erroris sicut scriptum est. No-
lo mortem peccatoris sed magis ut
conuertatur et uiuat. **In**certa et oc-
ulta sapientie tue manifestasti mi-
hi. **August**. Que incerta et q̄
oculta sunt. q̄
videlicet deus ignoscit talibus ma-
gnis peccatoribus: nihil tam incer-
tum tamq̄ occultum. **Ad** hoc incer-
tum nimie penitentiam egerunt.
Post enim **Jonas** propheta sen-
tentiauerat dicens. **Ab**huc quadra-
ginta dies et nimie subuertet. **I**pi
nimie predicauerunt ieiunium et
restituta sunt facis atq̄ penitentiaz
agentes dixerunt. **Quis** sat si con-
uertatur et ignoscat deus et reuer-
tat a furore ire sue et non peribim⁹.
Incertum erat cui dicitur. quis no-
uit. de incerto penitentiam egerunt
certam misericordiam meruerunt.
Hoc incertum et occultum patefecit
rat deus seruo tuo **Dauid** quia cui
ipse **Rathan** prophete ipse argu-
enti respondisset. **Peccavi**. **Stati** au-
diuit a propheta id est a spiritu dei q̄
erat in propheta. **Dimissum** est tibi
peccatum. **Nicola**. Unde da-
tum. **Nicola**. uidet conse-

quenter cum fiducia petit gratie
restitutionem. **Et** primo petit gra-
tiam iustificantem dicens. **Asper-**
ges me domine. **lib** est aspergas.
Hebrei non habent optatum mo-
dum sed pro eo utuntur futuro in-
dicatiui. **ysopo** et mundabor. **Lo-**
quitur de mundatione spirituali p-
modum emundationis corporalis
quia emundatio leprosi et contami-
nati ex tactu morticini fiebat cui
ysopo ut haberetur in leuitico. **Et** in
hoc confitetur **Dauid** se incurrisse
leptam et mortem spirituales. **La-**
uabis me. et laues me aqua gra-
tie tue. de qua dicitur **Ezechielis**
xxxv. Effundam super vos aquas
mundas et mundabimini ab om-
nibus iniquamentis vestris. **Let**
super niuem dealbabor. quia deal-
batio spiritualis maior est corpora-
li et melior quanto spiritualia cor-
poralibus. **Hug**. **Aliter**. **Isop**
preferunt. **Hug** est herba par-
uissima petris locis radicis ad-
herens. tumor est pulmonis sanas
unde signat humilitatem que in chri-
sto petra radicitur. et tumor est su-
perbie sanat. **Dicit** ḡ. **Asperges**
me domine isopo. **lib** est penitentia
humilis et mundabor. a peccatis
per contritionem. **Lauabis me** in
fonte lacrimarum per confessionem
Let super niuem dealbabor. per sa-
tisfactionem. **Et bene** dicit super ni-
uem dealbabor. quia candor iusti-
ficate anime omnem superat can-
dorem visibilis creature. **Audiu**
meo dabis gau. **Jeron**. **Cum**
a leticiam. **Jeron** iacens
s. m.

in infirmitate peccati audire me-
ero. homo: dimissa sunt tibi pecca-
ta tua **Calli**. Gaudium pūnet
ad absoluōem.
leticia ad ppetua premia possiden-
da. **Doc** est autem audire gaudiū
a leticiaz quod promittit absolū-
tis **Venite** benedicti patris mei p-
cipite regnum quod vobis paratū
ē ab origine mūdi. **Et** audita hac
vōce **Exultabūt ossa humiliata**.
id est virtutis que fuerant prius
peccatis humiliata **Exultabūt**
ossa hu **Nico** id est tanta erit
miliata **Nico** exultatio in mē-
te mea q̄ redundabit ad corpus
meum in terra humiliatum. q̄ ex
penitencia dauid iacuit in terrarū
habeē. ij. Regū. xij. **Fuerte** faciē
tuam a peccatis meis. **Vt** non īspi-
cias amplius ea ad puniendum.
Let omnes iniquitates meas dele-
si aut delent **Calli**. quia omne
scripture peccatum
nostrum quasi q̄basdam tabulis
scribitur cum in diuina noticia con-
tinet. **Salutari** autem compendio
q̄quid accusari poterat remitti si-
bi subvna **Nico**. **Et** quia
nia postulabat **Nico**. hoc nō
potest fieri sine gratia iustificante
Ideo repetit petitionem suam iam
positam de iustificatione p gratiā
dicens. **Quod** mundum crea i me
deus. **Et** dicit crea q̄ gratia iustifi-
cans a deo in a. **Hu**. Petit natu-
ralium est
tutione q̄ p peccm vulneratus fu-
it in naturalibus. a spoliat⁹ in gra-
tuitis vnde consequenter petit isti

tutionem gra **Nicol**. **Let spi-**
ritus tuus dicens **Nicol**. ritus re-
atum. **id** est recte tendentem in dū
Lin noua in visceribus meis. **Hoc** ē
in corde meo quod fit p gratie testi-
tutio **Aug**⁹ quando se homo-
nem. **Aug**⁹. pronum facit ad
terrenas concupiscētiās: inaurua-
tur cor quod ammodo. cum autm
erigit ad supna: rectū fit cor ei⁹ vt
bonus fit **Hu**. **De** redificatio
illi deus **Hu**. ne spiritus dicit
Aug⁹ spiritus rectus est q̄ fit
vt anima in veritate q̄ren-
da deuiare atq̄ errare non possit.
vnde in ymno spiritus sancti dicitur
Ductore sic te p̄uio vitemus omē
noxium. **Ne** projicias me a facie
tua **Calli**. Projicitur a facie q̄
ebat enim ab illius facie sanitas
mentis a lumen sapientie venire.
a credeb at se inimico tradi si avul-
tu domini indicaret expelli. **La spi-**
ritum san **Hu**. id est spiri-
tum tuum. **Hu**. tuz propte-
tie vel donuz spiritus sancti quo pe-
ccatum meum cognosco: confiteor:
peniteo. **Ne auferas a me**. **per** hoc
petit pseuerantiam: a presentiaz
spiritus sancti continuam. **Edde**
mih. **Aug**⁹. **Leticiam** saluta-
penitēti **Aug**⁹. **ris** tui. **Vt** q̄ cri-
sti tui quam peccando amiseram.
Hebraica littera habz. leticiaz Je-
su tui. **Quis** emz sine illo sanati po-
tuit: quia et anteqm de Maria na-
scretur in principio erat verbum
Et ita sanctis patrib⁹ dispensatio
suscepte carnis futura creditur:

fiat a nobis facta creditur. tempo
ra variata sunt: **Hug** Let spiri
tu non fixis.

Hug tu princi
pali. id est gratia spiritus sancti. L
confirma me. Ut de cetero in pecca
tum non cadam. Et cum ignouelis
mihi peccata atque gratia tua fuero
confirmatus: non ero exinde ingra
tus. quia **Do** celo iniquos vias

tu **Rico** quasi dicat. si mihi
as. **Rico** penitenti gratia: tu
am restitueris: homines iniqui ex
penitentiā mea edoceri penitebunt et
sequentur. **vias tuas** id est man
data tua. Let impij ab te conuertere
tur. per pe

Jeroni ut dedman
nitentiam. **Jeroni** tes a vijs
pauis agentes penitentiam mise
ricordiaz consequantur sicut ego
a te misericordiam consecutus su.
Iniquitas exercetur contra proxi
mum

aug Impietas dicitur a
postatae a deo videli
cet vnuz deum non cohuisse: a que
colebat dimisisse. **A**chi dicat. Ita
plenus es adipe misericordie vt a te
conuerfis non solum quibuslibet
peccatoribus sed etiam impijs no
sit despe

hugo Et qa pessima
randum **hugo** seruitus est sb
di peccatis. et pcpue peccatis car
nalibus que magis notabilia sūt
in predicatione. **I**deo precatur di
cens. **L**ibera me de sanguinibus
id est de peccatis carnalibus

aug Ab ipsa peccata respici
ens **A**postolus que veni
unt de corrupōe carnis et sangui
nis ait **C**aro et sanguis regnum dei
non possidebunt. **A**t tendens ergo

multas iniquitates suas et eas re
tribuens corruptioni carnis a san
guinis **L**ibera inquit me de sangui
nibus. **O**mnes nouimus latine no
dici sanguines nec sanguina. tam
quia grecus posuit in plurali nume
ro. eo qd hoc inuenit in prima lin
gua hebraica. **I**deo maluit potius
interpretari minus latine aliquid di
ce

Call qd in veritate posita dif
fe **Call** crepare. Nam si diceret
a sanguine: vnuz forsitan peccatū
videretur ostendere. sed cum plura
lem numerum ponit: multa esse si
ne dubio confitetur. **D**eus deus sa
lutis mee. **I**figt dominum saluato
rem per quem pie credentibus da
tur salus **A**ddidit etiam. **et exulta
bit** id est cum exultatione lauda
bit. **lingua mea iusticiam tuam**
id est si me liberaueris de peccatis
meis tunc lingua mea iuste lauda
bit te ppter illud quod in preteito
psalmo dictum est. **P**eccatori au
tem dixit deus. quare tu enarras iu
sticias meas. **A**bsolutus enim re
cte potuit loqui vnde peccatorum di
uina lex suspendit. **I**llud preterea
videtur afferre nonnullis aliquaz
qōnem. **Q**uare post absolutionem
delicti dixerit. **L**audabo iusticiam
tuam: et non magis quod aptum
erat posuit pietatem vel misericor
diam tuam. **S**ed si causam profū
da ratione consideres iusticie diu
ine fuit vt audiret se clamante. par
ceret supplicanti. susciperet confite
tem

Hugo Misericordie enim
dei est qd dominus
primo infundit gratiam peniten

tie. **I**usticie autem est q̄ parit iā
penitenti eo q̄ promisit. a hanc di
cit se velle exultādo laudare **Do**
mine labia mea aperies] v apias
dando mihi

Nicolaus De
bri enim non habent optatum
modum. sed pro eo vtuntur futu
ro iudicatiui vt dictum est supra
et os meum] quod clausum erat p
peccatum] an

hugo laudem
nunciabit. **tuam**] q̄
curatus sum. qua peccans non de
relictus sum. qua vt securus esse
munda

Nicolaus Petit
tus sum **ergo** o
restitutionem gratie quia illi soli
qui sunt i gratia possunt debite co
ram deo os aperire ad ipsuz laudā
dum. quia nō est speciosa laus in
ore peccatoris

Hu Idcirco enī
ecclesiasti. xv **Idcirco** enī
offeraz. quia non vīs amodo sacri
ficiuz peccidū. vnde subdit.] **Quo**
nam si voluisses sacrificium] peccidū
] **dedissem**] id est obtulissem

fuit eo tempore p expiatione pec
cati dabatur. **Sed** ego videns i spi
ritu tempus in quo ista cessabūt
scio q̄ nō vīs amodo ex illo tempo
re sacrificium peccidū. vnde sub
ditur] **Lytiq̄ holocaustis non dele**
ctaberis]

Alia littera habet holo
caustū non tibi placet. quia si pec
cat homo non ideo est los pumen
bus sed homo. **Et** quia immissio pec
cati acquiritur ex contritione suffi
cienti **Ideo** subditur.] **Sacrificiū**
] acceptum] deo] est] **spiritus con**
tribulatus] id est cum cor p̄re tri

bulatus a v̄ratus per penitentiā.
vt spiritus dolore: et corpus labore

affici **Cassio**] hoc enim sa
antur **Cassio**] sacrificio nō san
guis egreditur: sed lacrimaruz flu
enta decurrunt. **Sequitur** etiam
huius sententiē indubitata promissio
cum dicitur] **Cor contritum a**
humiliatum deus non despiciet]

Contritum dicit penitentie labori
bus vehementer afflictum. **Humi**
liatum vero scilicet vt quod ante fu
erat elatione superbum fietet pia
confessione **Jeronimus**

Multi enim habent cor contritum
sed non habent humiliatuz. quia
plangunt quod fecerūt. et postea
ad ipsum reuertī desiderant quod
antea fecerunt: et de preteritis no
lunt pe

Cassiodorus.

Perquirenduz sanē videtur q̄ fre
quenter in diuinis scripturis pro
intelligentia cor ponatur. dicit enī
in euangelio **De** corde exeunt cogi
tationes male. **Et** Petrus aposto
lus symoni ait **Cor** enim tuum nō
est rectum coram deo. **Isaias** q̄
testatur. **Induratum** est cor popu
li huius. **Et** in quarto psalmo. **Vt**
grauo graui corde. **Hic** quoq̄ su
perius dixit **Cor** mundum crea im
me deus. vt cunctis indubitanter

appareat ibi esse cogitationum no
strarum fontem vnde bonum ma
lumq̄ venire tractatum est. **Con**
sequenter supplicat vt quoniam sy
nagoga posita s̄ lege peccauit: p
gratiam christi succedēs syon hoc

limo

est ecclesia catholica firmetur di-
cens **Nicola** **Enigne fac**

domine in bona
voluntate tua. **lib** est sed in dulcorē

miseri cordie **Hugo** id est ec-

clie ca-
tholice que deum speculatur per fi-

dem et spem. Nam syon speculatio
interpretatur. **Ly** edificentur mu-

ri ierusalem. **lib** est sacramenta ec-

clie **Jeroni**. que sunt munici-

ones fidei quam i
ecclesia positi in te collocamus.

Glosa Et cum tu domine mi-

sericors construxeris
ecclesiam. **tunc** acceptabis sacrifici-

um in **Jeroni**. id est confes-

sionez ex ore
peccatoris. **oblationes** lib est lau-

dationes. **et holocausta** quia fide-

les se totos **Hugo** illi se to-

offerent. **hos** offer-

runt deo in holocaustum qui abne-

gantes semetipsos christum nu-

dum nudis **Calliodor**.

Oblaciones igitur et **olocausta** ia

ad fideles pertinent christianos q̄

erant post aduentum domini cre-

ditul signentes immolanda corda ho-

minum viventium: non membra

peccidum mortuarum. **illa** redige-

bantur potius in fauillis: ista tem-

poraliter animas tribulationib⁹

erurendo ad amena paradisi gau-

dia eterna perducunt. **Sequitur**

Vnc quando ecclesia catholi-

ca fuerit domini passione constru-

ctaf. **Jeronimus** **Limpo**

des **Jeronimus** **nent** fu-

per altare tuum. **quod** est fides. qz

quicquid offeris: per fidem offer-

re debes. **vitulos** laudis vel cogi-

tationis. **Vnde** Osee ultimo. **Rede-**

mus vitulos labiorum nostrorum

Augusti. **Vel** vitulos id ē

innocentiaz noue

Calliod. **illos** enim vitu-

los debemus ad

uertere qui animas suas in hostia

suauitatis sacris altaribus obtule-

runt. **Hugo**. **Ad** litteram

enim muri **Ihe-**

rusalem pluries edificati sunt atqz

destructi. **Vnde** sciendum qz pri-

mo edificati fuerunt per **Salomo-**

nem qui clausit Ierusalem triplici

muro vt habetur tercij Regu; ter-

tio. **Hos** at destructi **Joas** vt habe-

tur. ij. pali. xxv. **Secundo** edificati

sunt per **Oziam** vt habet. iij. Re-

xxv. et postea destructi p **Nabuzar-**

dan. sicut habetur in fine Re. **Ter-**

tio reedificati sunt per **Reemiam**

et destructi sunt postea ab **Anthi-**

ocho rege syrie sic habet. i. macha-

beorum pmo. **Quarto** **Judas** ma-

chabeus reedificauit eos vt habet

primi mach. tertio. **Quinto** reedifi-

cauerunt eos reges **Judee** alienigene

quos postea **Abrianus** equestris

penitus **Calliodorus**

Dulcissim⁹ nimis emanauit psal-

mus iste de amaro compunctōnis

fonte descendens. **Sed** quid lacri-

marum israeliticuz populū tunc

profubisse credamus: vbi tanta

afflictione plangebatur princeps.

Quis enim illo flente non fleret?

Quis illo dolente non gemeret: quā
do proiedo dyademate rex cinerez
gestabat in capite: canus cinere
non etate. Noluī enim se videri so
rinsecus ornatum: qui se intus no
uerat esse fedissimum. Hinc est q̄
dum in hoc libro septez psalmi pe
nitentium esse doceantur: ecclēsia
tū vsu receptum est: vt quotiēs
peccatorū venia petitur: per istū
magis domino supplicetur. Nec im
merito quoniam in nullo psalmo
rum qui penitentibus maxime ne
cessarius est tanta virtutis humili
tas inuenitur vt rex potens et i p
phetali culmine constitutus tanq̄
extremus hominum sua festinaue
rat peccata deflere. Deinde quia
post absolutionis promissionem
tanta se constrinxit necessitate la
crimarum quasi ei minime fuisset
ignotum. Non enim hic vt in cete
ris penitentialibus psalmis aliq̄d
difficile dicitur quale est illud q̄d
in sexto psalmo dicitur. Lauabo p
singulas noctes aē. Nec illud q̄d
i xxxi. psalmo dicitur. Grauata est
super me manus tua: conuersus
sum in erumna mea dum configē
spina. Non illud quod in xxxvii.
psalmo ait. Computruerunt a cor
rupte sunt cyathices mee a facie i
sipientie mee. Nec illud q̄d in cen
tesimo primo psalmo dicitur. quia
cinerem tanq̄m panem manduca
bam et poculum meum cum fletu
miscbam. Non illud quod in cen
tesimo uicesimo nono psalmo dicit
De profundis clamaui ad te domi
ne. Sed **Dauid** rex a propheta cor

reptus et peccati sui agnitione per
territus: petit a clementissimo in
dice vt per misericordiam ipsius
ablutus sordibus omniū pecca
torum id datur omnino mundissi
mus. Quoniam vero propheta Da
uid preuidebat se q̄ntes populos
per istum psalmum copiosissime
penitentie remedia petituros me
rito sancta mater eccā elegit hūc
psalmum frequentū meditatione
a fidelibus in orationibus suis ire
rari. Huius autem psalmi nume
rus non vacat a misterio. pertinet
enim ad annum iubilēū qui ap̄d
hebreos contractus veteres obliga
tiones q̄ soluebat. quem in leuiti
co dominus annum remissionis v
niuersos habitatores terre vocā
precepit. Sic et psalmus iste calu
lo quā quageno constitutus si cor
de puro dicatur delicta dissoluit. ci
rographum nostre obligationis
euacuat. et nos a debitis peccatoꝝ
tanq̄ remissionis annas prestāte
domino reddit. **Jeronim⁹**
Nos igitur domine Iesu christe fa
muli tui supplices deprecamur vt
pietatis consilio magnis facino
rib⁹ nostris immensam misericor
diam largiaris. atq̄ per contritio
nem cordis humiliati mandando vi
cia: ingulando delicta: dignum ti
bi a acceptabile de nob̄ prepaes
olocaustum. Qui cum patre a spi
ritu sancto vnus et regnas deus p
omnia secula seculorum Amen